

Bestuursverslag 2021

Japanmuseum SieboldHuis
Rapenburg 19
2311 GE Leiden
T 071-5125539
schiermeier@sieboldhuis.org
www.sieboldhuis.org

JAPANMUSEUM
SieboldHuis



Inhoud

1. Voorwoord van de directeur	4
2. Bericht van de raad van toezicht.....	6
Inleiding.....	6
Corporate Governance	6
Wet bestuur en toezicht rechtspersonen en UBO.....	6
Toezicht in 2021	6
Remuneratiecommissie.....	7
Samenstelling, benoeming en selectie.....	7
Leden raad van toezicht en (neven)functies in 2021	8
Vergoedingenbeleid raad van toezicht	9
Tegenstrijdige belangen.....	9
3. Bestuursverslag.....	10
Doelstelling en activiteiten	10
Bestuur.....	10
Verbonden partijen.....	10
Vrienden, mecenasen, samenwerkingspartners en sponsors	11
Internationaal netwerk	11
Exploitatieresultaat	11
Kernratio's	12
Vermogenspositie.....	12
Investerings.....	13
COVID-19 en continuïteit	13
Prestatieverantwoording, overzicht activiteiten en bereik.....	14
Planmatig beheer van cultuurgoederen	16
Tentoonstellingen en presentaties.....	17
Educatie	23
Bijzondere evenementen	27
Publiciteit.....	30
Onderhoud	32
ICT.....	32
Personeel en organisatie en talentontwikkeling.....	33
Governance Code Cultuur	33
Code Culturele Diversiteit en inclusie	36

Fair Practice Code.....	36
Bezoldiging /WNT	36
Risicomanagement.....	36
Risicoacceptatie	37
Beheersing- en controlesysteem	37
Belangrijkste risico's	38
Risicomanagement in 2021 en verder	42
Directieverklaring.....	42
4. Begroting 2022	43



Japanmuseum SieboldHuis

1. Voorwoord van de directeur

“We realiseren ons dat dit een teleurstellende tijd is voor cultuurliefhebbers en dat een museum liever open is dan dicht. Het verheugt me daarom des te meer je te kunnen mededelen dat we de samenwerking en sponsoring (verdubbeld) voortzetten in 2022.”

Aarnoud Overkamp, algemeen directeur Takeda Nederland

Allereerst wil ik alle nieuwe donateurs, Vrienden van Japanmuseum SieboldHuis en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de gemeente Leiden en de Universiteit Leiden hartelijk bedanken voor hun steun. Het doet ons goed om te merken dat zoveel mensen, naast onze vaste sponsors en samenwerkingspartners, Japanmuseum SieboldHuis een warm hart toedragen.

Hoewel het museum in 2021 wegens corona bijna een half jaar gesloten is geweest, kijken wij terug op een succesvol jaar met 16.088 bezoekers en ruim 40% marge in onze museumwinkel. We kunnen trots zijn op meerdere successen: drie prachtige tentoonstellingen met internationale bruiklenen, drie creatieve presentaties in en rond het museum, drie bijzondere thema's in onze sectie 'Uitgelicht', twee samenwerkingstentoonstellingen met partners in de stad en mooie schenkingen voor onze Japanmuseum SieboldHuis collectie.

De tentoonstelling 'Ogata Gekkō en zijn tijdgenoten', met onder meer een fraaie collectie uit Tasmanië, kreeg een waardering van 4 ●●●● van de NRC. Wij hebben aandacht gevraagd voor de schoonheid en het verdwijnen van traditionele ambachten met onze tentoonstelling 'Schoonheid in detail. 20^{ste}-eeuws Japanse lakwerk uit de Ben Janssens collectie' en de tentoonstelling 'Sōsaku hanga. Creatieve prentkunst uit Japan' toonde een Amsterdamse privécollectie die van ongekennde kwaliteit is.

Met het Project Masterclass 'Heden en verleden, museum als inspiratiebron' hebben wij bijgedragen aan de zichtbaarheid van textielkunst, zowel op professioneel- als amateurniveau, en deze op een educatieve manier onder de aandacht gebracht bij jong en oud. Ook de textielkunst van hedendaagse kunstenaars 'Windkracht 10' heeft hieraan bijgedragen. De werken van de winnaars van de kunstwedstrijd 'Wat nou, als het jou overkomt' rond het thema 'Val van de atoombom' werden in samenwerking met de gemeente Leiden en de Stichting Leidse Vrienden van Nagasaki in het museum getoond.

De nieuwe wisselvitrines 'Uitgelicht' hebben meer toeloop tot de vaste Sieboldcollectie gebracht. Met de presentatie van uitgestorven dieren, in samenwerking met de jubileumtentoonstelling 'Van onschatbare waarde - 200 jaar Naturalis', hebben wij aandacht gevraagd voor het belang van biodiversiteit.

Door samen te werken met diverse gastconservatoren in binnen- en buitenland en door met de Japanmuseum SieboldHuis collectie mee te werken aan twee externe (online) tentoonstellingen 'Misleiden - Fakes uit kunst en wetenschap' (in Museum De Lakenhal in samenwerking met Leidse musea) en 'Carels Universum' (Universiteit Leiden) hebben wij het museum en de collectie op andere plekken voor het voetlicht gebracht. We werken aan de uitbreiding van onze website met een collectiedatabase.

Ook hebben we weer mooie schenkingen gekregen voor onze bibliotheek, educatieve programma en ter aanvulling op de Japanmuseum SieboldHuis collectie. Onze prentencollectie is, met dank aan David en Donna Humphries, uitgebreid met een schenking van twee Japanse prenten 'The Reed Cutter' uit februari 1897 en 'Obasuteyama' uit circa 1897. Ook ontvingen wij 'Elise's Cat', gemaakt door de Schotse kunstenaar Paul Binnie (1967). Veel dank hiervoor aan Elise Wessels.

Als expertisecentrum op het gebied van de relatie Nederland-Japan en Japanse kunst wordt het SieboldHuis gewaardeerd. Dit blijkt onder meer uit de vele verzoeken om informatie over de betekenis en herkomst van objecten, over Japan, de cultuur en de relatie Nederland-Japan. Zo hebben we

samengewerkt met 'De Vrienden van het Singelpark' met betrekking tot een kinderactiviteit in het Blekerspark, advies gegeven aan het comité 20-jaar stedenband Hirado-Noordwijk, hebben we een film gemaakt met videoboodschap voor het nieuwe Nagasaki City Dinosaur Museum in zusterstad Nagasaki en werken we met een Japans team aan een film voor het paviljoen voor de Floriade Expo 2022. Ook steunen en faciliteren we Leidse makers die hun werk willen tentoonstellen in Japan, hebben we een animatiefilm gemaakt met Creativebeards, waren we in de wijk betrokken bij literaire activiteiten rond 'Letterlijk Leiden' en werken we met Naturalis aan een reizende tentoonstelling. In 2021 zijn de voorbereidingen gestart voor 'Leiden European City of Science 2022'.

De gastconservatoren en ondergetekende hebben in Nederland en Japan op televisie en in radio-interviews presentaties gegeven in relatie tot tentoonstellingen en ze hebben meegeschreven aan diverse publicaties. In 2021 zijn we meerdere keren in de media geweest tijdens de Olympische Spelen in Japan, hebben verteld over het museum en Siebold (Japan Times), creatieve vlogs gemaakt in samenwerking met My Daily Shot of Culture, een mini documentaire met MuseumTV en door alle media-aandacht en online activiteiten als Museumnacht, workshops en lezingen hadden we een goed digitaal bereik met nationaal en internationaal publiek.

Om een bezoek aan Japanmuseum SieboldHuis voor iedereen mogelijk te maken en het museum duurzamer te maken zijn er in de loop der jaren al veel voorzieningen getroffen in het historische herenhuis. In 2021 zijn in de flora en faunakamer meertalige objectbeschrijvingen toegevoegd en de audiotour is nu ook in het Duits te beluisteren. Er zijn LED-strips in de winkel geplaatst en de deur van de mindervalideningang werd vervangen zodat het museum nog beter toegankelijk is. Ook werken we in samenwerking met het Rijksvastgoedbedrijf aan de vervanging van de brandmeld- en de ontruimingsalarminstallatie.

De MuseumJeugdUniversiteit was een groot succes met een diversiteit aan jonge studenten (PO) uit de regio. Leerlingen van VMBO, HBO maar ook van de Japanse school uit Amsterdam zijn langsgekomen. In het kader van de 'Orientation Week Leiden' hebben nieuwe internationale studenten het museum bezocht met als doel kennis te maken met de Universiteit Leiden en de stad. Ook hebben zo'n honderd zestig eerstejaars Leidse biologiestudenten een bezoek gebracht aan de vaste collectie, met name de flora- en faunakamer van het museum. In 2021 is het platform 'Verwonder om de hoek' gelanceerd. De museumlessen van Japanmuseum SieboldHuis zijn ontwikkeld voor het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit' en zijn via het platform te boeken. Met het 'Verwonderpaspoort' en in de digitale verwonderwereld kunnen kinderen op speelse wijze meer leren over Siebold en Japan.

Bij de tentoonstellingen zijn meertalige publicaties uitgegeven waarvan twee in eigen beheer en een uitgave met Hotei Publishing en Koninklijke Brill N.V.

Ik ben trots op mijn team van medewerkers, vrijwilligers, gastconservatoren en de mooie resultaten die wij, ondanks corona, samen in 2021 bereikt hebben.

Kris Schiermeier, directeur-bestuurder Japanmuseum SieboldHuis

"Het SieboldHuis in Nederland, dat na renovatiewerkzaamheden werd heropend in 2005, speelt een belangrijke rol als nieuw symbool van de Japans - Nederlandse uitwisseling. Ik hoop dat door het behouden van een wederzijdse interesse in elkaar, onze beide volkeren voort zullen kunnen bouwen op hun historische uitwisselingen en nieuwe samenwerkingsverbanden kunnen ontwikkelen."

Woorden uitgesproken door Zijn Majesteit de Keizer van Japan tijdens een staatsbanket ter ere van Hunne Majesteiten Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima der Nederlanden (29 oktober 2014)

2. Bericht van de raad van toezicht

Inleiding

In dit jaarverslag zijn het bestuursverslag, de begroting voor 2022 en de jaarrekening over 2021 opgenomen van de Stichting Japanmuseum SieboldHuis. De door de directeur-bestuurder opgestelde jaarrekening in samenwerking met administratiekantoor Nefkens te Amsterdam is gecontroleerd door Baker Tilly (Netherlands) N.V. De verklaring van de accountant is opgenomen bij de overige gegevens. De jaarrekening is door de externe accountant uitvoerig besproken met de directeur-bestuurder en een afgevaardigde van de raad van toezicht. Vervolgens heeft de raad van toezicht het jaarverslag met de directie besproken.

De raad heeft vastgesteld dat dit verslag voldoet aan alle voorschriften en aan de eisen van governance en transparantie. Op grond van de bespreking, de controleverklaring en het bijbehorende verslag keurt de raad van toezicht de jaarrekening goed. De raad stemt in met de verdeling van het exploitatieresultaat; hiervoor wordt naar de resultaatbestemming verwezen.

Corporate Governance

De directie en de raad van toezicht voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor naleving van de Governance Code Cultuur. Hierbij is afgesproken dat de directeur-bestuurder primair verantwoordelijk is voor de naleving van de Code. De raad van toezicht houdt toezicht op het voldoen aan de bepalingen van de Code. Een reflectie op de naleving van de Code is opgenomen in het bestuursverslag. De raad stemt in met het gestelde in deze verklaring. In het verslagjaar is de governancestructuur niet gewijzigd.

Wet bestuur en toezicht rechtspersonen en UBO

Om te voldoen aan de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR) is de statutenwijziging van Stichting Japanmuseum SieboldHuis besproken in de RvT-vergadering van 17 december 2021 en zijn de stukken getekend bij de notaris op 18 maart 2022. Het doel van deze wet is om de regelgeving voor het bestuur en toezicht bij onder meer stichtingen en verenigingen meer in lijn te brengen met de regels die gelden voor N.V. en B.V. De Code Cultural Governance volgt al de lijn die nu bij wet is vastgelegd.

Inschrijving UBO 'Ultimate Beneficial Owner'-register bij de Kamer van Koophandel is 20 december 2021 geregistreerd. De verplichting van inschrijving (uiterste datum maart 2022) geldt voor alle bestaande stichtingen.

Toezicht in 2021

In 2021 heeft de raad van toezicht vergaderd op 23 maart, 24 juni, 17 september en 17 december. Alle vergaderingen waren met de directie. Vast onderwerp van de vergadering was de rapportage van de directeur over het voorgaande kwartaal. De rapportage gaat over de realisatie van doelstellingen, grote projecten, strategie en financieel beleid en bevat ook resultaatprognoses. Elke vergadering wordt de rapportage aangevuld met een uitvoerige mondelinge toelichting over de actuele stand van zaken met betrekking tot tentoonstellingen en activiteiten. De raad volgt deze onderwerpen met grote belangstelling. De directeur heeft, naast de vergaderingen met de raad van toezicht, contact met de individuele leden van de raad van toezicht, die haar op actieve wijze adviezen verstrekken. Dit is met regelmaat aan de orde geweest.

De raad heeft door de COVID-maatregelen geen gelegenheid gehad om in 2021 het museum met de gehele raad te bezoeken, maar heeft wel de mogelijkheid gehad om de openingen online te volgen. In het verslagjaar heeft de raad van toezicht de gebruikelijke goedkeuringsbesluiten aangaande de jaarrekening 2020, begroting en het activiteitenplan 2022 genomen. De jaarrekening 2020 is in maart 2021 vastgesteld.

Naar aanleiding van de wet bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR) die per 1 juli 2021 is ingesteld, heeft de raad wijzigingen in de statuten van de Stichting bekrachtigd.

Remuneratiecommissie

Mevrouw M. Maas Geesteranus en de heer A. Dorland hebben op 21 januari 2021 met de directeur-bestuurder het jaarlijkse gesprek gevoerd over haar functioneren. Dit is vastgelegd in een verslag.

Samenstelling, benoeming en selectie

De samenstelling en taken van de raad van toezicht zijn vastgelegd in de statuten en nader uitgewerkt in een reglement waaraan ook het profiel van de raad is gekoppeld. Op basis daarvan stelt de raad van toezicht profielschetsen op voor zijn individuele leden en gaat periodiek, doch in ieder geval bij het ontstaan van elke vacature, in een vergadering van raad en directie na of deze nog voldoen en stelt deze zo nodig bij, gelet op de actuele omstandigheden. Leden van de raad worden geacht in staat te zijn en over voldoende tijd te beschikken om het beleid van de directie en de algemene gang van zaken binnen de stichting tijdig en op adequate wijze te controleren. De raad van toezichtleden van Japanmuseum SieboldHuis zijn tevens lid van de raad van toezicht van Naturalis.

De samenstelling van het bestuur is in 2021 ongewijzigd. Mevrouw K. Schiermeier is directeur-bestuurder en tevens voorzitter van het bestuur. De heer E. van Huis is onbezoldigd bestuurslid.

In de raad van toezicht zijn er in 2021 wijzigingen opgetreden. Mevrouw C. Borgdorff en de heer E. van den Ende zijn afgetreden en zijn de heer P. de Ruiter, de heer R. Smits en de heer T. Zimmerman zijn aangetreden als raad van toezichtleden.

Aftreedrooster raad van toezicht Stichting Japanmuseum SieboldHuis

	Aangetreden	Maximale zittingsduur tot
Arjen Dorland, voorzitter per 1 oktober 2020 *	1 juli 2019	1 februari 2025
Carolijn Borgdorff	1 juli 2019	1 september 2021
Ernst van den Ende	1 juli 2019	24 maart 2021
Melanie Maas Geesteranus	1 juli 2019	1 juli 2026
Kim Smit	1 juli 2019	21 maart 2026
Anna Chernilovskaya	6 juli 2020	6 juli 2027
Cynthia de Witt Wijnen	24 september 2020	24 september 2027
Peter de Ruiter	24 juni 2021	24 juni 2028
Robert-Jan Smits	12 juli 2021	12 juli 2028
Taco Zimmerman	12 oktober 2021	12 oktober 2028

* Op grond van de bepaling in de statuten geldt dat als een herbenoemd lid als voorzitter wordt benoemd, hij/zij tweemaal voor telkens een periode van drie jaren kan aanblijven.

Leden raad van toezicht en (neven)functies in 2021

De heer drs. A.C. (Arjen) Dorland MBA (1955), voorzitter vanaf 1 oktober 2020; voorzitter raad van toezicht Haaglanden Medisch Centrum; vicevoorzitter raad van commissarissen ABN-AMRO Bank N.V.; vicevoorzitter raad van commissarissen Essent N.V.; voorzitter raad van commissarissen Bovemij N.V.

Mevrouw C.M. (Carolijn) Borgdorff (1967), lid tot 1 september 2021; producent-directeur Moondocs B.V.; voorzitter van bestuur stichting Felix Meritis

De heer dr. J.E. (Ernst) van den Ende (1962), lid tot 24 maart 2021; algemeen directeur Plant Sciences Group Wageningen University & Research; lid Topteam Tuinbouw en Uitgangsmaterialen; lid bestuur Stichting Mibiton; lid bestuur Dutch Tech Centre for Life Sciences; voorzitter bestuur Stichting Startlife; lid Science Advisory Panel, Plant & Food Research (New Zealand)

Mevrouw drs. M.H. (Melanie) Maas Geesteranus (1970), lid; CEO Porticus; voorzitter raad van toezicht Pieterskerk Leiden

Mevrouw K. (Kim) Smit (1970), lid; voorzitter auditcommissie; lid raad van bestuur Leids Universitair Medisch Centrum; lid raad van toezicht en voorzitter auditcommissie stichting Regionale Omroep West; lid raad van toezicht stichting Leiden European City of Science 2022; voorzitter raad van toezicht stichting Biopartner (ex officio); lid bestuur DHD (ex officio); lid bestuur stichting Trombosedienst Leiden e.o. (ex officio); lid bestuur en penningmeester; Vriendenstichting LUMC (ex officio); lid raad van commissarissen Sleutelnet (ex officio); lid raad van toezicht Stichting Essure Claims; voorzitter stichting Houdster van Aandelen Medipark B.V. (ex officio)

Mevrouw mr. C.S.G. (Cynthia) de Witt Wijnen (1969); partner / notaris NewGround Law B.V.; mentorschap OSR Women Leadership Programme

Mevrouw dr. A.A. (Anna) Chernilovskaya (1983); CIO zorgverzekeraar ONVZ; lid auditcommissie; lid raad van toezicht Hogeschool Leiden

De heer Prof. dr. P.C. (Peter) de Ruiter (1952), lid vanaf 24 juni 2021; emeritus-hoogleraar Universiteit van Amsterdam, emeritus-hoogleraar Wageningen Universiteit; voorzitter van de tafel Levenswetenschappen van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO); voorzitter bestuur Unesco instituut ISRIC World Soil Information; lid Intergovernmental Technical Panel on Soil van de Wereldvoedsel-organisatie FAO, Rome; voorzitter FAO Network on Soil Biodiversity, Rome; lid wetenschappelijke review panel van het EU Joint Program on Soil, Juelich; lid wetenschappelijke review panel Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO), Vlaanderen – Brussel

De heer R.J (Robert-Jan) Smits (1958), lid vanaf 12 Juli 2021; Voorzitter college van bestuur Technische Universiteit Eindhoven; lid commissie Nationaal Groeifonds; lid bestuur Stichting NIOD Fonds; lid International Advisory Board - Research Council Norway; lid Senat Leibniz Gemeinschaft; lid Hochschulrat der Ludwig-Maximilians-Universitat; lid Scientific Board of the European Holocaust Research Infrastructure (EHRI).

De heer T. (Taco) Zimmerman (1969), lid vanaf 12 oktober 2021; directeur Tuvalu Media Group bv; lid raad van toezicht theatergezelschap Mugmetdegoudentand; lid raad van advies VU Entrepreneurship + Impact

Vergoedingenbeleid raad van toezicht

De leden van de raad hebben geen recht op een onkostenvergoeding per bijgewoonde reguliere raadsvergadering. De stichting stelt elk lid een individueel lidmaatschap van Japanmuseum SieboldHuis ter beschikking en de publicaties die bij de tentoonstellingen zijn verschenen.

Tegenstrijdige belangen

Een belangrijk aspect hierin is dat er geen 'conflict of interest' te verwachten is voor de beide musea. Naturalis en het SieboldHuis opereren, door hun van elkaar verschillende thematiek, in een geheel ander veld bij het werven van fondsen en sponsors. Tegelijkertijd zijn er bovendien raakvlakken tussen de beide musea. Er is inhoudelijk aanvullende meerwaarde voor het SieboldHuis op het gebied van de natuurhistorie en geologie van Japan. En het SieboldHuis vult Naturalis aan op het gebied van algemene kennis over Japan. In het kader van zijn toezichthoudende functies heeft de raad vastgesteld dat er in 2021 geen sprake was van belangentegenstellingen of andere omstandigheden die afbreuk kunnen doen aan de kwaliteit van bestuur en toezicht.

De raad van toezicht bedankt de directie en het gehele personeel zeer voor hun inspanningen en geleverde prestaties in het afgelopen jaar en spreekt zijn waardering uit voor de prettige wijze waarop is samengewerkt.

Leiden, 22 maart 2022

De raad van toezicht: Anna Chernilovskaya, Melanie Maas Geesteranus, Peter de Ruiter, Kim Smit, Robert-Jan Smits, Cynthia de Witt Wijnen en Taco Zimmerman.

Namens dezen

Arjen Dorland

Voorzitter raad van toezicht Stichting Japanmuseum SieboldHuis

3. Bestuursverslag

Doelstelling en activiteiten

De Stichting Japanmuseum SieboldHuis is statutair opgericht op 4 maart 1999 en gevestigd in Leiden. Op 18 maart 2022 zijn de statuten voor het laatst gewijzigd. Conform artikel 3.1 van de statuten heeft de stichting tot doel het presenteren van (museale) collecties met betrekking tot de Japanse kunst, cultuur, natuur en wetenschap, in het bijzonder de Leidse Sieboldcollectie, alsmede het versterken van de band tussen Nederland en Japan door middel van het exploiteren van Japanmuseum SieboldHuis als museum en informatiecentrum.

De stichting beoogt haar doel te bereiken door onder meer: het organiseren van permanente en tijdelijke tentoonstellingen; het beheren van een informatiepunt Nederland-Japan; het organiseren van culturele en andersoortige activiteiten; samenwerkingen met andere Nederland-Japanse culturele, wetenschappelijke en economische instanties, zulks in het bijzonder in samenwerking met de stakeholders Stichting Naturalis Biodiversity Center, Museum Volkenkunde, de Universiteit Leiden en de gemeente Leiden; samenwerking met Japanse organisaties die zich bezighouden met onderzoek naar en presentatie van de Japans-Nederlandse betrekkingen.

Bestuur

Het bestuur van de stichting is in 2021 statutair opgedragen aan:

Mevrouw drs. K.E.M.B. (Kris) Schiermeier (1967), voorzitter van het bestuur (per 1 juli 2019)
Datum van aantreden: 1 september 2010 (directeur-bestuurder).

De heer drs. E.J.F.B. (Edwin) van Huis (1958)
Datum van aantreden: 1 juli 2019 (bestuurder).

Nevenfuncties

Mevrouw Schiermeier: voorzitter bestuur stichting Leidse Vrienden van Nagasaki; voorzitter bestuur stichting Tastbaar Verleden; secretaris bestuur stichting Felix Tikotin Foundation; adviesraad Nihon no hanga; adviescommissie Erfgoed en Monumentenzorg, Prins Bernhard Cultuurfonds en bestuurslid Stansfield/Hooykaas.

Comité van aanbeveling Hito-Iki, Comité van aanbeveling Opera Deshima, Comité van aanbeveling Shofukan, Samenwerkingscomité 'Japanese Language Proficiency Test', Vertegenwoordiger projectgroep Japans-Nederlands Woordenboek, Lid Dujat (Dutch & Japanese Trade Federation), Lid De Drie October Vereniging, Lid Rotary Club Leiden De Burcht, Lid ICOM (International Council of Museums), Lid Japanese Chamber of Commerce (JCC), Lid Leidse Alumni Kai 'Van hier tot Tokyo' (alumnivereniging Japanologen), Lid Leidse Regio Kring, Lid Nederland-Japan Vereniging, Lid Nederlands Genootschap voor Japanse Studiën, Lid Rotterdam Japan Club, Lid Society of Japanese Arts en Lid Vereniging Vrienden der Aziatische Kunst en Vriend/donateur van diverse musea.

De heer Van Huis: algemeen directeur-bestuurder Naturalis Biodiversity Center; lid raad van toezicht Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten; lid raad van commissarissen coöperatie SURF; lid van the Board of Directors of the International Barcode of Life iBOL.

Verbonden partijen

Er zijn geen rechtspersonen over wie de stichting overheersende zeggenschap kan uitoefenen.

Met ingang van 1 juli 2019 werkt de stichting nauw samen met de stichting Naturalis Biodiversity Center. Er bestaat een personele unie tussen de leden van de raad van toezicht van beide stichtingen. De bestuurder van Naturalis is tevens onbezoldigd lid van het bestuur van het SieboldHuis.

Verschillende medewerkers van de stichting hebben, al of niet uit hoofde van hun functie, zitting in meerledige besturen van aan de doelstellingen van de stichting verwante rechtspersonen en samenwerkingsverbanden.

Vrienden, mecenasen, samenwerkingspartners en sponsors

Musea worden gedragen door hun trouwe bezoekers, hun vrienden. Ook het SieboldHuis kan niet zonder vrienden en mecenasen. Zij bieden een klankbord voor activiteiten en tentoonstellingen, leveren vrijwilligers voor grote evenementen en met hun bijdrage worden bijvoorbeeld catalogi bij de tijdelijke tentoonstellingen en extra aankleding van het museum betaald.

Op 13 oktober hebben wij onze jaarlijkse Vriendenavond gehouden. Kinderboekenschrijfster en Japanliefhebber Annemarie Gevaerts presenteerde tijdens deze avond de kunst van het Japans boekbinden. Veel vrienden-activiteiten konden wegens corona geen doorgang vinden, wel waren er gratis onlineactiviteiten en workshops. De vrienden ontvangen maandelijks een nieuwsbrief. Zo ook in 2021. Het SieboldHuis heeft 215 vrienden en mecenasen. In 2021 ontving het SieboldHuis van de volgende mecenasen een bedrag van €500 of meer: de heer E. Jacobs, mevrouw M. Maas Geesteranus, de heer A. Pels-Rijcken, mevrouw A. Plaizier, mevrouw K. Schiermeier, de heer C. Uhlenbeck en mevrouw E. Wessels. Daarnaast zijn er prenten, boeken voor onze bibliotheek en kleine objecten geschonken voor onze collectie en voor educatieve activiteiten door enkele (anonieme) schenkers. De tentoonstellingssponsors en de fondsen worden in dit verslag vermeld bij de tentoonstellingen en de activiteiten.

Japanmuseum heeft tevens diverse samenwerkingspartners die financieel bijdragen, zoals de Universiteit Leiden, de gemeente Leiden, Alfred Isaac Ailion Foundation, maar ook bedrijfssponsors zoals Takeda Nederland B.V., Yanmar Europe B.V., Koninklijke Brill N.V., Hotei Japanese Prints en Hotel Okura, Amsterdam en sponsors die anoniem willen blijven.

Internationaal netwerk

Japanmuseum SieboldHuis heeft verschillende internationale en nationale samenwerkingspartners zoals Deshima en het Siebold Memorial Museum te Nagasaki, stad Nagasaki, Mogami Tokunai Memorial Museum in Murayama, Siebold Gesellschaft Würzburg (Duitsland), Tsuyama Archives of Western Learning, Tikotin Museum Haifa (Israël), de Nederlandse ambassade in Japan en de Japanse Ambassade in Nederland, gemeente Leiden, (Leidse) Musea, Universiteit Leiden, Leiden&Partners, het bedrijfsleven waaronder Takeda Nederland, B.V., Yanmar Europe B.B. en instellingen zoals Dutch Culture, NFIA, JCC, Dujat, Jetro en de Stichting Leidse Vrienden van Nagasaki.

Exploitatieresultaat

Japanmuseum SieboldHuis realiseert over het boekjaar 2021 een positief saldo van baten en lasten van €106.213. Een bedrag groot €167 is in mindering gebracht op de bestemmingsreserve woordenboek en een bedrag groot €106.380 is toegevoegd aan het bestemmingsfonds steunpakket COVID-19.

In 2021 liggen de uitgaven van personeel en activiteiten mooi in lijn met de begroting. Aan publiciteit is minder uitgegeven omdat wegens het doorschuiven van de tentoonstellingen, een tentoonstelling grotendeels in boekjaar 2022 valt. Ook zijn er door de lockdowns minder overige uitgaven gedaan.

Vanaf 2021 vindt de subsidieverstreking van het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap (OCW) ad €306.239 aan Stichting Japanmuseum SieboldHuis indirect plaats via Naturalis dat nu al bekostigd wordt op grond van de Erfgoedwet. OCW heeft aanvullende subsidies gegeven van €143.200 om inkomstenderving als gevolg van de coronacrisis voor een deel op te vangen. Daarnaast zijn er voor verschillende regelingen aangevraagd. €112.770 is ontvangen van de TVL.

In 2021 bestaat de bijdrage van de gemeente Leiden uit €149.495 en de universiteit Leiden uit 34.034.

Ondanks de lockdown zijn de inkomsten uit sponsoring en baten in natura hoger dan begroot. Het totaal is €79.259 met daarnaast nog bijdragen van vrienden à €9.483 en indirecte opbrengsten van verhuur en catering à €23.667. Entreegelden zijn ten opzichte van COVID-jaar 2020 van €132.054 gedaald naar €71.509 in COVID-jaar 2021.

In 2021 was er een winkelomzet van €61.727 met een nettowinst van €24.800. In de winkel is er gemiddeld €2,61 uitgegeven per bezoeker. Dit is een daling van gemiddeld €0,18 per bezoeker ten opzichte van 2020. Er was in 2021 ruim 40% marge in onze museumwinkel.

Kernratio's

	2021	2020
Current ratio (vlottende activa/vlottende passiva)	515%	448%
Solvabiliteit (eigen vermogen/totaal vermogen)	46%	42%
Weerstandsvermogen (eigen vermogen/totale baten)	47%	35%

We voldoen aan de indicatoren.

In de in juni 2015 in opdracht van het ministerie van OCW uitgevoerde QuickScan van de instellingen in de landelijke culturele basisinfrastructuur¹ is voor bovenstaande financiële indicatoren de volgende risicoweging gehanteerd:

	Risicoweging		
Financiële indicatoren	Hoog	Midden	Laag
Current ratio (liquiditeit)	< 100%	< 130%	≥ 130%
Solvabiliteit	< 0%	< 10%	≥ 10%
Weerstandsvermogen (Haringmaat)	< 0%	< 10%	≥ 10%

Vermogenspositie

De stichting heeft een gezonde vermogenspositie van €469.137. De algemene reserve is vrij te besteden (€293.624). Daarnaast heeft de stichting twee bestemmingsfondsen die niet vrij te besteden zijn: een bestemmingsfonds steunpakket COVID-19 ministerie van OCW (€174.700) en een bestemmingsfonds woordenboek (€813).

¹ Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-525995.pdf>

Investeringsen

In 2021 hebben er geen investeringen plaatsgevonden.

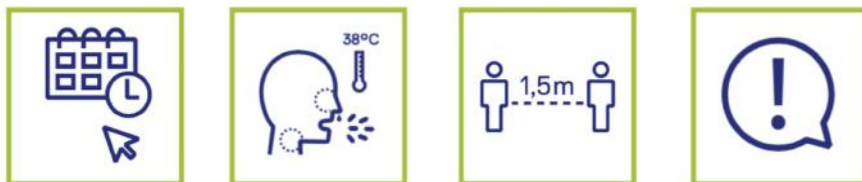
COVID-19 en continuïteit

Als gevolg van de uitbraak van het coronavirus (COVID-19) is het museum, in lijn met de richtlijnen vanuit de overheid, twee periodes (25 weken) gesloten geweest in 2021:

Dinsdag 15 december 2020 t/m vrijdag 4 juni 2021

Zondag 19 december 2021 t/m 25 januari 2022

In 2021 was het tot en met 25 september verplicht om het museum in een vooraf gereserveerd tijdslot te bezoeken. Er werden echter vanaf zaterdag 6 november weer aangescherpte maatregelen ingevoerd. Zo werd het verplicht een mondkapje te dragen in het museum, werd er bij binnenkomst een QR-codecheck uitgevoerd en mochten er maar 15 mensen per half uur in het museum. Het kantoorpersoneel is vanaf dat moment weer meer gaan thuiswerken. Op 28 november werd de avondklok van 17.00 uur ingevoerd gevolgd door een landelijke lockdown op zondag 19 december.



Door deze perioden van sluiting liep het museum inkomsten mis uit entree, van verkoop uit de winkel, van activiteiten en sponsoring. Tijdens de sluiting van het museum was het gemis aan inkomsten van de goedlopende tentoonstelling merkbaar in de exploitatie. Aan de kostenkant was het beperkt mogelijk te sturen op de variabele kosten. Door de sluiting van het museum was er deels geen sprake van kosten van inhuur van de beveiliging en activiteitenbegeleiders. De schoonmaakkosten werden gereduceerd en de overige kosten bleven doorlopen.

Net zoals in 2020 hebben wij ook in 2021 op basis van meerdere doorgerkende scenario's de begroting voor het boekjaar herzien. Het financiële risico van het wegvallen van de inkomsten uit de bezoekersstroom is onderdeel van onze staande risicobeheersing.

Naast vaste bijdragen van onze samenwerkingspartners, de gemeente Leiden en Universiteit Leiden, en de steunmaatregelen van OCW is er ook dankbaar gebruik gemaakt van de door de overheid getroffen maatregelen om de economie te steunen. Door deze structurele inkomstenbronnen in samenhang met aangekondigde financiële overheidsbijdrage voor de culturele sector verwacht het museum het komende jaar geen directe continuïteitsproblemen.

Er is in 2021 aangevraagd voor de volgende steunmaatregelen:

- Tweede steunpakket OCW €100.300.
- Vierde steunpakket OCW €42.900.
- TVL Q1 2021. De tegemoetkoming vaste lasten, 1ste kwartaal, vastgesteld €53.558,41.
- TVL Q2 2021. De tegemoetkoming vaste lasten, 2de kwartaal, aangevraagd €29.516,92.
- TVL Q4 2021. De tegemoetkoming vaste lasten, 4de kwartaal, aangevraagd €28.662,27.
- Er is aangevraagd voor de tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) maar het museum komt hiervoor niet in aanmerking vanwege het aanvullende steunpakket COVID-19 van OCW.

	Realisatie 2021		Activiteitenplan 2021		Realisatie 2020	
Tentoonstellingen	Aantal tentoonstellingen	Aantal bezoek	Aantal tentoonstellingen	Aantal bezoek	Aantal tentoonstellingen	Aantal bezoek
1. Tijdelijke tentoonstellingen	3 tentoonstellingen 3 presentaties 3 'Uitgelicht' 2 samenwerkings-tentoonstellingen		3 tentoonstellingen 3 presentaties		4	
Totaal aantal bezoeken (2+3+4+5)	-	16.088		20.000	-	25.719
2. Reguliere bezoeken	-	14.242	-		-	22.449
3. Bezoeken primair onderwijs	-	253	-		-	462
4. Bezoeken voortgezet onderwijs	-	623	-		-	1.210
5. Bezoeken mbo/ho	-	970	-		-	1.598
Specificatie van bezoeken totaal						
6. Gratis bezoeken	-	404	-		-	3.104
7. Betaalde bezoeken	-	15.684	-		-	22.615
Overige bezoeken:						
8. Bezoeken website totaal		270.841	-	120.000	-	305.789
9. Aantal nieuwe bezoekers website		69.571	-	90.000	-	93.412
Overige activiteiten	Aantal activiteiten		Aantal activiteiten	Aantal deelnemers	Aantal activiteiten	Aantal deelnemers
10. Schoolgebonden activiteiten	4	78	-		4	55
11. – waarvan po	2	32	-		1	18
12. – waarvan vo	2	46	-		3	37
13. – waarvan mbo/ho	0	0	-		0	0
14. Openbare activiteiten	43 (excl. 5 online lezingen)	731 (629)	-		48	807
15. Totaal overige activiteiten	47	801	-		52	862

² Conform Model III Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen

Toelichting bij de prestatieverantwoording:

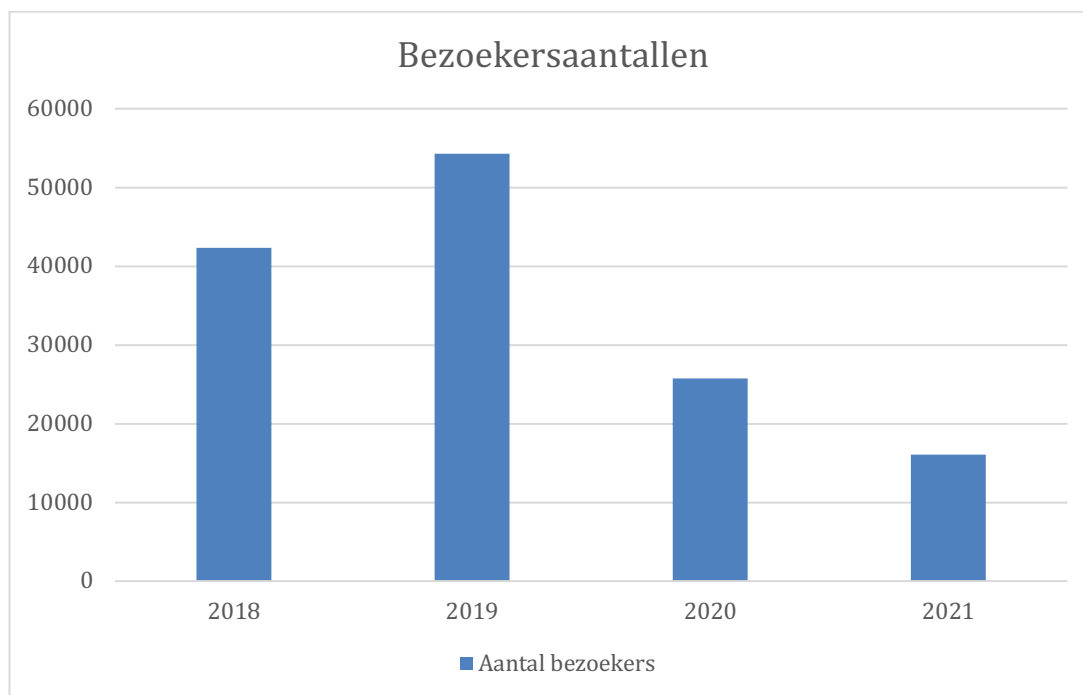
ad 1. In het totaal zijn er 16.088 bezoekers naar het museum gekomen. In 2020 kwamen er 25.719 bezoekers. In 2019 (Coronavrij jaar) was dat nog 54.277 inclusief tienduizend bezoekers voor de Japanmarkt. Ook bij het aantal Japanners dat naar het museum komt, is er een afname. Er waren slechts 80 Japanse bezoekers in 2021 in het museum (295 in 2020 /1.637 in 2019).

Het totale bezoekersaantal is in de loop van de jaren sterk gedaald, tot circa 30% van een coronavrij jaar. De belangrijkste reden hiervoor is COVID-19 met een sluiting van 25 weken (in 2020 was dit 16 weken) en de beperkende maatregelen in het museum waardoor er geen groepsactiviteiten meer gehouden konden worden tijdens de lockdowns. Ook mochten Japanners en mensen uit andere landen niet of onder strenge voorwaarden naar Nederland reizen.

Ad 1. Naast de tentoonstellingen en presentaties waren er nog twee online tentoonstellingen waaraan we hebben meegewerkt en een tentoonstelling waarvoor wij bruiklenen hebben gegeven.

ad 10. Schoolgebonden activiteiten: het gaat hier om begeleide educatieve programma's (workshops e.a.) die plaatsvinden in het museum;

ad 14. Openbare activiteiten betreffen: een cultuuractiviteit zoals een evenement, symposium, lezing, rondleiding of workshop.



Planmatig beheer van cultuurogoederen

	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Totaal aantal objecten in de vaste Sieboldtentoonstelling	287	287
Aantal objecten in bruikleen gekregen voor tijdelijke tentoonstellingen	249	234
Prenten in eigen collectie	530	527
Aantal schenkingen	3	2

De vaste tentoonstelling over Siebold op de begane grond wordt gerealiseerd met werken uit de collecties van Naturalis Biodiversity Center, Museum Volkenkunde (Nationaal Museum van Wereldculturen) en de Universiteit Leiden. De objecten van Naturalis zijn vanaf 16/12/2013 voor 25 jaar beschikbaar gesteld. Er wordt geregeld gewisseld. De bruikleenovereenkomst met Naturalis Biodiversity Center heeft een looptijd tot 19 november 2023. De samenwerkingsovereenkomst met de Universiteit Leiden loopt van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2025. De Universiteitsbibliotheek wisselt jaarlijks de kaarten en legt dit vast in een bruikleenovereenkomst voor de betreffende periode. De bruikleen met Museum Volkenkunde loopt tot 30 september 2023 en daarna wordt de bruikleen in overleg gewisseld en verlengd.

In 2021 heeft Japanmuseum SieboldHuis meerdere schenkingen mogen ontvangen zoals boeken en diverse objecten die voor educatieve doeleinden worden gebruikt. Onze prentencollectie, die wij gestart zijn in 2018, is uitgebreid met een schenking van twee Japanse prenten 'The Reed Cutter' uit februari 1897 en 'Obasuteyama' van Ogata Gekkō uit circa 1897. De werken zijn geschonken door David en Donna Humphries. Wij ontvingen ook een schenking van Stichting Für Elise, collectie Nihon no hanga, verzameld door Elise Wessels in 2021. Het behelst een prent 'Elise's Cat' gemaakt door de Schotse prentkunstenaar Paul Binnie (1967).

Tentoonstellingen en presentaties



Tentoonstelling 1: 'Ogata Gekkō en zijn tijdgenoten'

De tentoonstelling kreeg 4 ●●●● van NRC; "De manier waarop de snijders van de houtblokken en drukkers Gekko's zachte kleuren en geschilderde vormen wisten af te drukken, is fenomenaal. Soms wordt, om het betoverende effect nog te vergroten, glimmend parelmoergruis of een zilver kimonorandje aan de druk toegevoegd. Gekko's betoverende houtsnedes ogen als kunstige strips."

Met deze tentoonstelling was het voor het eerst dat er buiten Japan een groot podium werd geboden aan deze veelzijdige kunstenaar. Oorspronkelijk was de aanvangsdatum van deze tentoonstelling 26 februari 2021. Door de landelijke sluiting van musea is deze echter uitgesteld. Na versoepeling van de maatregelen en door de medewerking van de bruikleengevers konden wij de tentoonstelling uiteindelijk in juni openen. De tentoonstelling, in de tijdelijke tentoonstellingsruimtes op de 1^e en 2^e verdieping, liep van 5 juni 2021 tot en met 5 september 2021.

Bezoekersaantal in deze periode: 9.261 bezoekers.

Particuliere bruiklenen (onder andere een grote collectie uit Tasmanië!), bestaande uit prenten, boeken, albums en kostbare schilderijen, hebben deze tentoonstelling mogelijk gemaakt. Naast ruim honderd werken van Ogata Gekkō (1859 – 1920) waren er veertig kunstwerken van zijn tijdgenoten te zien. Deze tentoonstelling gaf een nieuwe kijk op de prentkunst uit de Meiji-periode (1868-1912).

Japanse prenten kenmerken zich door het gebruik van vaste compositieregels, strakke lijnen en heldere kleurvlakken, maar hoe anders is dit bij het werk van Ogata Gekkō. Zijn prenten worden met een nieuwe stroming geassocieerd: Shin nishikie (nieuwe brokaatprenten). Gekkō's stijl ligt dichterbij de schilderkunst, onder meer door zijn zeer subtiële kleurovergangen.

Gekkō is een autonoom kunstenaar, die zichzelf heeft ontwikkeld tot een van de toonaangevende kunstenaars van zijn tijd. Zijn reputatie steeg niet alleen vanwege zijn uitmuntende techniek, maar ook door zijn veelzijdigheid: hij ontwierp naast prenten ook boekillustraties, kaften en indrukwekkende schilderijen op papier en zijde. Zijn populariteit resulteerde in een grote groep leerlingen, onder wie de belangrijke 20ste-eeuwse prentmaker, Yamamura Kōka. Vlak voor zijn dood werd Gekkō betiteld als een van de 'grand old men' van de Japanse prentkunst.

In de tentoonstelling was een speciale kinderroute met aparte kindertekstbordjes en een bijpassende speurtocht.

- Publicatie: 'Printed and Painted. The Meiji Art of Ogata Gekkō (1859-1920) met voorwoord van Kris Schiermeier. Auteurs Amy Reigle Newland en Chris Uhlenbeck. Uitgever: Hotei Publishing in samenwerking met Koninklijke Brill NV.
- Sponsors/bijdrage aan tentoonstelling: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Prins Bernhard Cultuur Fonds Tjerk Jan Buchter Fonds, Stichting Isaac Alfred Ailion Foundation, Takeda Nederland B.V., Yanmar Europe B.V. en de Vrienden van Japanmuseum SieboldHuis
- Samenwerkingen: Leiden, Stad van Ontdekkingen en My Daily Shot of Culture.
- Openingsspeech: wegens COVID-19 was er geen officiële opening georganiseerd.
- Activiteiten: kinderroute met speurtocht, online lezingen, educatieve films en vlogs.



Tentoonstelling 2: 'Schoonheid in detail. 20^{ste}-eeuws Japans lakwerk'

Op donderdag 17 september was de online opening van de tijdelijke tentoonstelling 'Schoonheid in detail. 20ste-eeuws Japans lakwerk' met objecten uit de Ben Janssens collectie die vanaf 18 september t/m 5 december in de tijdelijke tentoonstellingsruimtes op de 1^e en 2^e etage te zien was. Bezoekersaantal in deze periode: 5.455 bezoekers.

Japans lak (urushi) heeft een eeuwenoude traditie in Japan. Het vervaardigen is een langdurig en arbeidsintensief proces. Sinds het eind van de 16de eeuw werd lakwerk ook naar Europa geëxporteerd, waar het een gewild artikel was, geliefd om zijn verfijnde kwaliteit en duurzaamheid. In 'Schoonheid in detail' worden ruim vijftig lakwerk-objecten getoond, variërend van eet- en drinkgerei, dienbladen, voorwerpen voor de theeceremonie en het wierookspel tot schrijfgerei, tafels en vazen.

Urushi is een natuurlijke hars die uit de lakboom wordt getapt door het inkerven van de bast. Daarna ondergaat de hars verschillende bewerkingen, waardoor het een van de sterkste natuurlijke polymeren ter wereld is. Goed lakwerk kan eeuwen overleven: de oudste lakwerk bodenvondsten met eenvoudige decoraties stammen uit ongeveer 7.000 voor Christus. Met de komst van het boeddhisme in Japan, in de 6e eeuw na Christus, ontstond een periode van artistieke bloei. Lakwerk ontwikkelde zich in die tijd tot een expliciete kunstvorm. De laktechnieken die zich in de eeuwen daarna ontwikkelden, bepalen nog steeds het aanzien van de hedendaagse lakkunst. Het kostbare materiaal wordt laagje voor laagje opgebouwd en gepolijst tot er een volmaakt egaal oppervlak is bereikt. Vervolgens wordt er een van de vele decoratietechnieken toegevoegd, veelal door gebruik van goud- en zilverpoeder. Het maken van een enkel

kunstwerk kan maanden, soms zelfs jaren in beslag nemen en vergt het uiterste qua precisie en doorzettingsvermogen.

Met deze tentoonstelling toonde Japanmuseum SieboldHuis de veelzijdigheid van urushi, de toepassingen ervan in de 20ste eeuw en het ambachtelijk meesterschap, de 'Schoonheid in detail'.

- Publicatie: 'Splendour in detail. 20th century Japanese lacquer from the Ben Janssens Collection' met voorwoord van Kris Schiermeier. Auteur Jan Dees en Dave van Gompel. Uitgever: Japanmuseum SieboldHuis
- Sponsors tentoonstelling: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Stichting Isaac Alfred Ailion Foundation, Takeda Nederland B.V. en de Vrienden van Japanmuseum SieboldHuis
- Samenwerkingen: Leiden, Stad van Ontdekkingen.
- Openingspeech: wegens COVID-19 is er online opening geweest met een openingspeech van Kris Schiermeier, een lezing van Jan Dees en een interview met bruikleengever Ben Janssens. Aansluitend was er de mogelijkheid voor luisteraars om vragen via de chat te stellen. In totaal zijn er 78 deelnemers geweest.
- Activiteiten: Introductiefilm bij de tentoonstelling met Kris Schiermeier en Ben Janssens. Familiespeurtocht en online lezingen.



Tentoonstelling 3: 'Sōsaku hanga. Creatieve prentkunst uit Japan'

Vol enthousiasme opende Japanmuseum SieboldHuis op 17 december de tijdelijke tentoonstelling 'Sōsaku hanga. Creatieve prentkunst uit Japan'. Zo'n honderdvijftig werken van de sōsaku hanga-beweging toonden de ontwikkeling van de 'creatieve prentkunst' in Japan. Voor het eerst in Europa werd er een tentoonstelling gewijd aan deze stroming waarbij de creatieve autonomie van de Japanse prentkunstenaars centraal staat. 'Sōsaku hanga' was een must voor zowel liefhebbers van traditionele prenten, als voor kenners van moderne kunst. Helaas kwam twee dagen na de opening de mededeling vanuit het kabinet dat musea tot minimaal 25 januari 2022 moesten sluiten wegens de landelijke lockdown. De tentoonstelling is verlengd tot en met 29 mei 2022.

Bezoekersaantal voor de 2 dagen: 122 bezoekers.

- Publicatie: 'Sōsaku hanga. Creatieve prentkunst uit Japan' met voorwoord van Kris Schiermeier. Auteur Maureen de Vries. Uitgever: Japanmuseum SieboldHuis.
- Sponsors tentoonstelling: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Prins Bernhard Cultuur Fonds Tjerk Jan Buchner Fonds, Zabawas, Stichting Isaac Alfred Ailion Foundation, Takeda Nederland B.V. en de Vrienden van Japanmuseum SieboldHuis.

- Samenwerkingen: Leiden, Stad van Ontdekkingen en Leiden&Partners.
- Openingsspeech: wegens COVID-19 is er een online opening geweest met een openingsspeech van Kris Schiermeier, een lezing van Maureen de Vries en een interview met bruikleengever Elise Wessels, directeur museum Nihon no hanga. Daarna hebben wij een videoboodschap van ambassadeur Horinouchi laten zien. Aansluitend was er de mogelijkheid voor luisteraars om vragen via de chat te stellen. In totaal zijn er 75 deelnemers geweest.
- Activiteiten: Introductiefilm bij de tentoonstelling met Kris Schiermeier en Elise Wessels. Familiespeurtocht en online lezingen. Voor de tentoonstelling is in samenwerking met Creativebeards een animatie gemaakt waarin wordt uitgelegd hoe een Japanse prent is gemaakt.



Presentatie 1: Project Masterclass 'Heden en verleden, museum als inspiratiebron'

In de Panoramakamer werden de resultaten gepresenteerd van de Masterclass 'Heden en verleden, museum als inspiratiebron'. Deze Masterclass, bestaande uit een reeks bijeenkomsten onder leiding van de kunstenares Erna van Sambeek, werd georganiseerd in het kader van het Textielfestival Leiden. Dit is een landelijk evenement dat om de vijf jaar wordt georganiseerd en heeft als doel textielkunst, zowel op professioneel- als amateurniveau, op een educatieve manier onder de aandacht te brengen bij jong en oud. De cursisten lieten zich inspireren door Japanmuseum SieboldHuis. Zij gebruikten deze inspiratie voor een persoonlijke en eigentijdse verwerking in verschillende textiel-vormen. De werken waren te zien van 5 juni tot en met 5 september 2021. Omdat het Textielfestival uiteindelijk werd omgezet naar online festival zijn van alle onderdelen films gemaakt. De openingsspeech van burgemeester Lenferink werd in augustus in de tuin van het SieboldHuis opgenomen. De films zijn verzameld op de website www.studiotextielfestival.nl die in de periode oktober 2021 tot maart 2022 gratis te bezoeken was. In 2021 hebben 96.000 unieke bezoekers de website bezocht en in totaal 48.000 keer verschillende video's (drie minuten of langer) bekeken.



Presentatie 2: Textielkunst van Windkracht 10, thema 'Herbarium' in de museumtuin en binnenplaats

Deze zomer was textielkunst van Windkracht 10 te bekijken in de tuin en binnenplaats van het museum. De leden van Windkracht 10 hebben zich laten inspireren door het museum en de Siebold-collectie. Philipp Franz von Siebold (naamgever van het museum) verzamelde planten die werden bewaard in boekherbaria. In de tuin staan tien visies op het thema 'Herbarium'. Ook van deze werken is een film gemaakt voor het online Textielfestival Leiden.

De werken waren te zien van 8 juni tot en met 10 oktober 2021.

Windkracht 10 wordt gevormd door: Els van Baarle (1938-2021), Hanny Couwenhoven, Greet van Duijn, Dirkje van der Horst, Toos Huisman, Carla van Laar, Cora de Kok, Cherilyn Martin, Kun Speelman en Dery Timmer.

Presentatie 3: Winnende werken Nagasaki Youth Peace Forum Contest in Japanmuseum SieboldHuis

De inzendingen van de prijswinnaars van de 'Nagasaki Youth Peace Forum Contest' waren te zien in het museum. De kunstwedstrijd met het thema 'Wat nou, als het jou overkomt' werd georganiseerd door de gemeente Leiden, de Stichting Leidse Vrienden van Nagasaki en Japanmuseum SieboldHuis. De werken van de winnaars, Gijs van der Mei en Ib Brussee - en een eervolle vermelding voor Yaden de Jong met zijn gedicht 'Hoop' - waren tijdelijk in de hal van het museum te bekijken. Zodra het mogelijk is, zullen de prijswinnaars Japan bezoeken en hun werken overhandigen aan burgemeester Taue van Nagasaki. De werken waren te zien van 5 juni tot en met 17 december oktober 2021.

Samenwerkingen tentoonstellingen

Japanmuseum SieboldHuis heeft twee Japanse prenten beschikbaar gesteld voor de tentoonstelling 'Misleiden - Fakes uit kunst en wetenschap'. De tentoonstelling ging over vervalsingen, verwisselingen of verkeerd beoordeelde objecten. In totaal waren er twintig objecten uit verschillende Leidse musea.

De werken waren van 17 december 2021 tot en met 12 juni te zien in Museum De Lakenhal en ook online.



Carels Universum

Op 8 februari nam professor mr. Carel Stolker afscheid als rector magnificus en voorzitter van het college van bestuur van de Universiteit Leiden. Ter gelegenheid van dit afscheid is in samenwerking met de Leidse erfgoedpartners 'Carels universum' gemaakt, een online expositie. Deze tentoonstelling was een ode aan Leiden als stad van kennis en centrum van musea en verzamelingen. Aanvankelijk zou de tweetalige tentoonstelling plaatsvinden in de monumentale hal van de Oude UB, het gebouw waar Carel Stolker de laatste acht jaar werkte. Vanwege de coronamaatregelen is Carels universum alleen online te zien. Twee werken worden getoond: Siebolds hond Sakura en een Japanse prent (1885) van Kobayashi Kiyochika uit de Japanmuseum SieboldHuis collectie.



Inleiding Filter op collectie Over deze tentoonstelling NL EN

JAPANMUSEUM SIEBOLDHUIS

Bidden voor succes

Houtblokprent van Kobayashi Kiyochika, 1885

Overal ter wereld en in ieder tijdperk bidden studenten voor goede studieresultaten. Zo ook in Japan. Afgebeeld is de middeleeuwse geleerde en dichter Sugawara no Michizane. In Japan is hij de patroonheilige van de wetenschap. Aan hem gewijde tempels zijn populaire bestemmingen voor studenten om te bidden voor goede cijfers. Japan is een belangrijk land voor de universiteit; in 2017 reisde Carel Stolker met een delegatie naar Japan om de contacten met Japanse universiteiten aan te halen.

f w in

20 / 32



Siebold tentoonstellingen

Naturalis eert Philipp Franz von Siebold met een reizende tentoonstelling 'Nature collected by Von Siebold' in 2023 door Japan. Het is bijna tweehonderd jaar geleden dat Siebold aankwam op het eilandje Deshima waar de Hollanders gestationeerd waren. Naturalis werkt samen met het SieboldHuis om deze tentoonstelling in Japan te realiseren. De directeur van het SieboldHuis is gastconservator van de tentoonstelling. Sinds 2019 wordt er zowel inhoudelijk als op het gebied van sponsorwerving, waarbij gebruik gemaakt wordt van het netwerk van het SieboldHuis in Nederland en Japan, aan deze tentoonstelling gewerkt.

In 2026 is het tweehonderd jaar geleden dat Siebold de 'Hofreis' heeft gemaakt. De Leidse musea die Siebold-objecten beheren, werken samen aan een tentoonstelling.

Panoramakamer; Uitgelicht

In de twee wisselvitrines in de Panoramakamer worden met enige regelmaat bijzondere objecten tijdelijk 'Uitgelicht'. In 2021 waren er drie presentaties:



1. *Uitgelicht: uitgestorven dieren*

De Siebold-collectie was in 1830 de eerste grote verzameling van Japanse flora en fauna in Nederland en bevat veel voor ons tot dan toe onbekende dier- en plantensoorten. Sommige daarvan zijn inmiddels uitgestorven. Dat geeft de collectie een grote wetenschappelijke waarde. In de collectie zijn drie uitgestorven dieren, een rivierotter, een zeeleeuw en de Japanse wolf. Ook liet Siebold door belangrijke Japanse kunstenaars, zoals Kawahara Keiga (1786-c.1860), prenten maken van de planten en dieren in zijn collectie. Deze objecten waren te zien van 8 september 2020 tot en met 17 oktober 2021 in het kader van de samenwerking met de jubileumtentoonstelling 'Van onschatbare waarde - 200 jaar Naturalis'.



2. *Uitgelicht: een schenking*

Japanmuseum SieboldHuis heeft een groeiende collectie Japanse prenten en schilderijen. Deze collectie is ontstaan door schenkingen uit privécollecties. In 2020 ontving het SieboldHuis een rolschildering van Tosa Mitsunari met kwartels onder bloeiende chrysanten. Deze herfstige rolschildering was in de maand oktober 2021 te zien in de Panoramakamer.

Detail uit rolschildering 'Kwartels onder bloeiende chrysanten', Tosa Mitsunari (1646-1710) ca. 1700



3. *Uitgelicht: een model van een samoerai-harnas*

Waarschijnlijk is dit zeer gedetailleerde model van een harnas speciaal voor Philipp Franz von Siebold gemaakt. Dit harnas is gemaakt van papier-maché, metaal, leer en fluweel. Opvallend zijn bijvoorbeeld het ingewikkelde design van de kabuto-bachi (helmkom) en het vlechtwerk in de dō, sode en kusazuri (borstkuras, schouderbescherming en dijbescherming). Het harnas werd vanaf 23 november 2021 in de wisselvitrine getoond.

Educatie

Basisonderwijs

In 2021 is het platform 'Verwonder om de hoek' gelanceerd. Verwonder om de hoek verbindt leerkrachten, ouders, verzorgers, buitenschoolse organisaties en aanbieders van educatieve activiteiten met elkaar. Op het platform 'Verwonder om de hoek' komt al het educatieve aanbod uit de regio Holland Rijnland samen. De museumlessen van Japanmuseum SieboldHuis zijn ontwikkeld voor het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK)' en zijn via dit platform te boeken. Het aanbod van het lesprogramma bestaat uit negen lessen die aansluiten op de doorlopende leerlijnen: 'Ik en de wereld', 'Kunst', 'Museum' en 'Tijd', en zijn geschikt voor de groepen 5 t/m 8. Het Verwonderpaspoort toont en verbindt ook het Leidse museale educatieve aanbod voor natuur, wetenschap, technologie en duurzaamheid. Kinderen die met school deelnemen ontvangen een 'Verwonderpaspoort'. Met iedere activiteit of les die ze volgen, kunnen kinderen een online-eiland vrijspelen, waarmee ze thuis op ontdekkingsreis kunnen gaan in de digitale Verwonderwereld. In deze Verwonderwereld zijn ook negen Siebold- en Japan-gerelateerde eilanden waar de kinderen op speelse wijze meer leren over Siebold en Japan.

Vanwege de noodgedwongen sluiting van de scholen zijn er minder schoolklassen naar het museum gekomen. Om toch zoveel mogelijk scholen de kans te geven het museum veilig te bezoeken, hebben we het lesprogramma ook op maandagen aangeboden omdat er dan geen reguliere bezoekers aanwezig zijn. Het museum was dan speciaal geopend voor de schoolklassen.

In 2021 heeft de Japanse school uit Amsterdam als enige Japanse school ons bezocht. Normaal gesproken ontvangen wij ook Japanse scholen uit Rotterdam, Brussel en scholen uit Japan.

Tijdens schoolvakanties wordt het SieboldHuis regelmatig bezocht door groepen kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar, van de buitenschoolse opvang. Samen met begeleiders van de BSO bezoeken zij het museum zelfstandig en gaan aan de slag met een kinderspeurtocht en ontdekken zo de Sieboldcollectie en de tijdelijke tentoonstellingen. Ook dit jaar was dat het geval. Tevens hebben docenten het museum benaderd voor meer informatie, inspiratie en lesmateriaal voor thema-lessen in de klas of op school.

Voortgezet onderwijs

Voor leerlingen van het voortgezet onderwijs biedt het SieboldHuis twee lesprogramma's aan. In het voorjaar een manga-workshop vanuit het Cultuursjop-programma en in het najaar het Kunstshot programma. Vanwege de tijdelijke sluiting van de scholen en musea zijn deze programma's in Japanmuseum SieboldHuis geannuleerd. Er zijn wel schoolklassen met hun eigen docent geweest om het museum en de tijdelijke tentoonstellingen te bezoeken.

Met enige regelmaat ontvangt het SieboldHuis verzoeken om informatie en hulp bij profielwerkstukken. Wij behandelen de verzoeken en geven de leerlingen informatie, tips en adviezen.

MBO en Hoger onderwijs

Japanmuseum SieboldHuis werd in 2021 bezocht door verschillende studenten, onder wie mbo'ers en hbo'ers. Ook bezochten universitaire studenten het SieboldHuis.

Studenten universiteit Leiden

De Universiteit Leiden heeft aan de wieg gestaan van het SieboldHuis en beide organisaties hebben sindsdien nauw met elkaar samengewerkt. Dit heeft geleid tot een intensieve en vruchtbare samenwerking. Studenten van de Universiteit Leiden mogen het SieboldHuis gratis bezoeken. Ook in 2021 is hier veelvuldig gebruik van gemaakt.

In 2021 organiseerde de Universiteit Leiden de 'Orientation Week Leiden (OWL)' voor nieuwe internationale studenten met als doel kennis maken met de universiteit en de stad. Het bezoek in januari kon helaas geen doorgang vinden, omdat het museum verplicht gesloten was. De OWL-organisatie had online een alternatief programma gemaakt waarvoor wij informatie over het SieboldHuis en digitale weergave van een tijdelijke tentoonstelling beschikbaar hebben gesteld. In september heeft er wel een bezoek aan het museum plaatsgevonden.

Ook hebben zo'n honderdzestig eerstejaars Leidse biologiestudenten een bezoek gebracht aan de vaste collectie, met name de flora en fauna-kamer van het museum. Deze excursie is een verplicht onderdeel in het kader van het vak 'Biodiversiteit Dier'. In augustus 2021 zijn er verschillende tijdsloten gereserveerd zodat nieuwe Leidse studenten van verschillende vakgroepen Japanmuseum SieboldHuis konden bezoeken tijdens de jaarlijkse EL CID week, de introductieweek van de Universiteit Leiden.

De museumwinkel bood in 2021 werkplekken aan voor studenten. Deze worden voornamelijk bezet door Japanologen van wie de kennis over Japan en de taal een welkome aanvulling zijn voor het museum en de bezoekers. Bovendien geldt de goede naam van het SieboldHuis als een mooie opstap naar bijvoorbeeld een vervolgstudie, baan of stageplek in Japan.

In samenwerking met de Japanse Kunst- en Cultuurcommissie van de studievereniging voor studenten van Japans en Koreanistiek (LVSJK Tanuki) is er in november een bezoek georganiseerd aan de tentoonstelling 'Schoonheid in detail. 20^{ste}-eeuws Japans lakwerk'.

In de Panoramakamer staat een speciale kaartenvitrine waarin kaarten uit de Siebold-collectie tentoongesteld worden. De kaartencollectie die Philipp Franz von Siebold gedurende zijn verblijf in Japan bijeenbracht, wordt beheerd door de Universitaire Bibliotheken Leiden. Elk jaar wordt er een nieuwe selectie van kaarten met uitleg getoond.

Het verhaal van Johan

Aansluitend op de tentoonstelling 'De bom. 75 jaar na Hiroshima en Nagasaki' in 2020 is een lesprogramma ontwikkeld voor de basisschool, groep 7 en 8, en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Tijdens deze museumles, 'Het verhaal van Johan', konden leerlingen meer te weten komen over de gevolgen van de atoombom, de Tweede Wereldoorlog in Azië en de voormalige Nederlandse kolonie 'Nederlands-Indië'. Door de gemeente Leiden, Stichting Leidse Vrienden van Nagasaki en Japanmuseum SieboldHuis werd deze les gratis beschikbaar gesteld voor de eerste tien reserveringen. Er was veel belangstelling voor deze les in het museum, maar door de verplichte sluiting wegens COVID-19 hebben niet veel scholen hiervan gebruik kunnen maken. In overleg met de gemeente Leiden, die dit project gefinancierd heeft, is besloten om de lessen in 2021 op school te geven.

MuseumJeugdUniversiteit

In 2021 heeft Japanmuseum SieboldHuis deelgenomen aan de najaarsreeks van de MuseumJeugdUniversiteit. Een groep van 25 enthousiaste kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar kon vierdelige collegereeks volgen waarbij verschillende experts op het gebied van Japan de colleges gaven. Het programma zag er als volgt uit:



12 september 2021 - Hoe maak je een haiku?

Door expert Cecile Verburg

Een 'haiku' is een Japanse dichtvorm van drie regels met ongeveer 5-7-5 lettergrepen. Vaak gaat een haiku over de natuur. In dit werkcollege kon je leren je wat een haiku is en maakte je je eigen gedicht.

10 oktober 2021 - Hoe reisde je in oud-Japan? Door expert professor Ivo Smits

Waarom verdwaalde je niet in het oude Japan? Tijdens dit college vertelde professor dr. Ivo Smits alles over reizen in Japan in de 18e en 19e eeuw. Hoe reisde je, wat at je onderweg en hoe kwam je op je bestemming zonder navigatiesysteem?

14 november 2021- Wat is Japans lakwerk? Door expert Dave van Gompel

In Japan maken ze al duizenden jaren prachtige, glanzende doosjes van lakwerk (*urushi*). Dat doen ze met een sap uit een boom, dat laagje voor laagje wordt aangebracht. Soms wel tot veertig lagen dik! Daarna wordt er vaak goudpoeder in de lak gestrooid om schilderijen te maken die ze *maki-e* noemen. Dave van Gompel leerde het ambacht in Japan en vertelde wat deze techniek zo bijzonder maakt.

12 december 2021 - Kan jij Japans? Door expert Sanne van de Haar

Tijdens dit college leerde je van alles over de Japanse taal en zelfs Japans schrijven. Wist je bijvoorbeeld dat het Japanse schrift bestaat uit drie schriften (hiragana, katakana en kanji) die door elkaar heen worden gebruikt? Het Japanse schrift is daardoor behoorlijk ingewikkeld! Japanoloog Sanne van de Haar legde uit hoe Japanse karakters te herkennen, te ontcijferen en na te schrijven.

Doe-speurtochten en gezinsactiviteiten

In het voorjaar is er een nieuwe speurtocht gemaakt bij de vaste collectie op de begane grond. Met dit handzame boekje kunnen de kinderen met kijk- en doe-opdrachten de Sieboldcollectie ontdekken en leren ze over de veelzijdige verzameling van Philipp Franz von Siebold en de Japanse kunst en cultuur. Daarnaast werd er bij elke tijdelijke tentoonstelling een speciale kinderroute, speurtocht of quiz

aangeboden, ter verdieping en om kinderen en (groot)ouders op een creatieve manier naar kunst te laten kijken. In de kelder zijn een leeshoek, een levensgroot memory-spel, thematische kleurplaten en tekenmateriaal beschikbaar. Vanwege de geldende corona-maatregelen is de kelder grotendeels gesloten geweest.

Kinderfeest in het Blekerspark

Het Blekerspark, onderdeel van het Leidse Singelpark, organiseerde op 11 september een kinderfeest met een Japans tintje. Het Blekerspark is een park met veel bomen en planten afkomstig uit Japan. Daarom organiseerden de Vrienden van het Singelpark die dag een kinderprogramma met een Japans thema voor kinderen van 4 tot 12 jaar. Kinderen konden tekenen met kunstenaar Astrid Vlasman of judoën met Budokan. Het SieboldHuis heeft advies gegeven en een zogenaamd cut-out bord beschikbaar gesteld met daarop een geisha en een samoerai waarmee je op de foto kon. De eerste dertig kinderen die op het feest kwamen, kregen een Siebold-stripboek.



Het ontwerp van het Blekerspark is op Japan geïnspireerd, met een Japanse steiger, een mussenmuur en veel Japanse bomen en planten. Het park kreeg dit Japanse thema omdat Philipp Franz von Siebold zijn Huize Nippon op steenworp afstand van dit park liet bouwen.

Artist in Residence Programme

Jaarlijks wordt in het SieboldHuis het artist in residence-programma georganiseerd door de Universiteit Leiden en de Japan Association for Promotion of Arts (JAPA), met steun van de Isaac Alfred Ailion Foundation. Wegens corona kon dit niet plaatsvinden.

Bezoek Japanse delegatie Floriade Expo 2022

Ter voorbereiding op de Floriade Expo 2022 heeft een Japanse delegatie in september Japanmuseum SieboldHuis bezocht om de samenwerking voor dit evenement te bespreken. Van 14 april tot en met 9 oktober is Almere een half jaar lang het podium voor de wereldtuinbouwtentoonstelling Floriade Expo 2022 met als thema 'Growing Green Cities'. Dit evenement met een omvang van 60 hectare vindt slechts één keer in de tien jaar plaats.

Nagasaki-kamer

Japanmuseum SieboldHuis huisvest sinds maart 2009 de liaison office van de Universiteit van Nagasaki. Het huurcontract voor de Nagasaki-kamer op de tweede verdieping is met drie jaren verlengd, ingaande per 1 januari 2021. In 2021 werd de 'Nagasaki-kamer' bezocht door (Japanse) studenten en hoogleraren en gebruikt voor bijeenkomsten. In 2021 is een begin gemaakt om het foldermateriaal te digitaliseren.

Het nieuwe Japans-Nederlandse Woordenboek

Japanmuseum SieboldHuis treedt al jaren op als 'host' voor 'Het Nieuwe Japans-Nederlandse Woordenboekproject'. Daarnaast beheert het SieboldHuis de financiën van dit digitale woordenboek. Het nieuwe Japans-Nederlandse woordenboekproject is een doorlopend proces waarbij men woorden kan toevoegen om op deze wijze, na redactie, een volwaardig Japans-Nederlands (online) woordenboek tot stand te brengen.

Duitse audiotour en website

Om de Duitstalige bezoeker beter te bedienen is de audiotour, het introductiebord, de website en de film, dankzij sponsoring van het Prins Bernhard Cultuurfonds, vertaald in het Duits.

Publicaties

Bij de tentoonstellingen zijn meertalige publicaties uitgegeven waarvan twee in eigen beheer en een uitgave met Hotei Publishing en Koninklijke Brill N.V. Ze worden vermeld bij de tentoonstellingen.

‘Japanse cipres – Japanese cedar’, Riny E. Kooi en Davey Verhoeven, met voorwoord van Kris Schiermeier en tekeningen van Esmée Winkel. 2021, Ginkgo Leiden.

Het boek is in drie talen (Nederlands/Japans/Engels) verschenen en heeft 48 pagina’s.

Naast medewerkers van Naturalis en de Universiteit Leiden, hebben Kuniko Forrer (vertaling/redactie Japans) en Florence Stieber (vertaling Nederlands-Japans) van het SieboldHuis meegewerkt.

Bijzondere evenementen

De Japanmarkt

In 2000 bezocht de keizer van Japan samen met zijn vrouw tijdens een staatsbezoek aan Nederland het SieboldHuis. Ter herinnering aan dit bezoek en zijn wandeltocht over het Rapenburg met koningin Beatrix organiseert Japanmuseum SieboldHuis de Japanmarkt.

Zondag 5 juni 2021 zou de dertiende editie van de jaarlijkse Japanmarkt worden georganiseerd. Door de aangescherpte coronamaatregelen werd besloten dat het niet verantwoord was om deze doorgaans drukbezochte markt met ongeveer 10.000 bezoekers doorgang te laten vinden.



Museumnacht

In februari heeft het bestuur van de Museumnacht besloten dat een fysieke Leidse Museumnacht niet verantwoord is. Zodoende werd op 5 juni een online Museumnacht georganiseerd in samenwerking met de Leidse Burcht. Dit online platform verzorgde de streaming van alle deelnemende Leidse Musea. Japanmuseum SieboldHuis verzorgde een online workshop ‘Japans inpakken’ gegeven door medewerker Florence Stieber. In totaal heeft de organisatie van de Museumnacht ruim 580 kaarten voor dit evenement verkocht.

Herdenking ‘Great East Japan Earthquake and Tsunami’

Donderdag 11 maart 2021 was het tien jaar geleden dat een tsunami, veroorzaakt door een aardbeving buiten de oostkust van Japan, de kerncentrale van Fukushima trof. Er vielen circa 19.000 doden, er raakten mensen vermist en ongeveer 122.000 huizen werden beschadigd. Om deze ‘Great East Japan Earthquake and Tsunami’ te herdenken werden er in Japan en Nederland online bijeenkomsten gehouden. Ook de medewerkers van Japanmuseum SieboldHuis stonden stil bij deze ramp. In Japan werd de officiële herdenking op donderdag 11 maart live vanaf 14:30 uur Japanse tijd (6:30 uur Nederlandse tijd) gestreamd op YouTube.

Digitale Nationale Museumweek

De Nationale Museumweek is een jaarlijks terugkerend evenement waarbij ruim de 400 musea die zijn aangesloten bij de Museumvereniging, in het hele land, hun collecties in de schijnwerpers zetten. Dit jaar was de Museumweek digitaal van 19 tot en met 25 april te volgen. Tijdens de Nationale Museumweek

konden geïnteresseerden bij Japanmuseum SieboldHuis online 'De bom. 75 jaar na Hiroshima en Nagasaki' bekijken en waren er verschillende creatieve activiteiten voor thuis.



Bezoeken Ambassadeur van Japan in Nederland

In juli brachten de Japanse ambassadeur in Nederland, Hidehisa Horinouchi, en zijn echtgenote Sabine Horinouchi een bezoek aan Japanmuseum SieboldHuis. Zij bezochten de tentoonstelling 'Ogata Gekkō en zijn tijdgenoten' en de tentoonstellingen met textielkunst. Ook genoten zij van de werken van de jonge prijswinnaars van de 'Nagasaki Youth Peace Forum Contest'. De ambassadeur en zijn vrouw

kregen een persoonlijke rondleiding van directeur Kris Schiermeier en waren erg te spreken over alle prachtige kunstwerken. In november mochten wij het gezelschap opnieuw ontvangen en verzorgde directeur Schiermeier een rondleiding door de tentoonstelling 'Schoonheid in detail. 20ste -eeuws Japans lakwerk'.



Wie bouwt Japanmuseum SieboldHuis?

'Wie gaat de uitdaging aan om Japanmuseum SieboldHuis, het historische Hollandse herenhuis aan Rapenburg 19, na te bouwen in lego?' Was de vraag naar aanleiding van de bouwwedstrijd 'Stad in steentjes' die in de zomer georganiseerd werd door de Historische Vereniging Oud Leiden, BplusC, Open Monumentendagen Leiden en Erfgoed Leiden en Omstreken. Enthousiaste bouwers vanaf 6 jaar werden uitgedaagd om hun favoriete gebouw, gebeurtenis of voorwerp uit Leiden te maken in lego.

Vorbereidingen Leiden City of Science 2022 – ESOF 2022

De titel European City of Science wordt elke twee jaar door EuroScience in Straatsburg uitgereikt aan een Europese stad. De titel hangt samen met Europa's grootste tweejaarlijkse multidisciplinaire wetenschapscongres, het EuroScience Open Forum (ESOF), dat in 2022 de 10e editie in Leiden beleeft. In september 2022 zal bovendien de EU Contest for Young Scientists (EUCYS) plaatsvinden, voor jonge onderzoekers uit ruim dertig Europese landen.

Leiden is in 2022 het Nederlandse podium voor het Europese kennisveld. In talloze congressen en bijzondere bijeenkomsten worden de grote vraagstukken van deze tijd belicht. Tegelijkertijd ontwerpen we met en voor inwoners van stad en streek een verrassend programma waarbij elke dag een ander nieuwsgierig makend onderwerp centraal staat. Hét doel van Leiden European City of Science is om wetenschap en samenleving te verbinden.

In 2021 is gestart met de voorbereidingen voor dit wetenschapsjaar zodat in 2022 lezingen en andere activiteiten aansluiten bij het themajaar. Sanne van de Haar, medewerker Japanmuseum SieboldHuis, is vanuit de faculteit Geesteswetenschappen aan de universiteit Leiden betrokken bij dit festival en zal de Japan gerelateerde activiteiten in en samen met het SieboldHuis organiseren.

Opening Nagasaki City Dinosaur Museum



Op vrijdag 29 oktober 2021 is in de Leidse zusterstad Nagasaki het Nagasaki City Dinosaur Museum geopend. Om het nieuwe museum te feliciteren en vanwege de nauwe band tussen Leiden en Nagasaki stuurde directeur Kris Schiermeier een videoboodschap, die tijdens de opening afgespeeld werd en daarna onderdeel is geworden van de vaste opstelling. In het nieuwe museum staat ook een 3D-printkopie van Trix, de beroemde T-Rex die in het Leidse Naturalis staat.

Letterlijk Leiden

Letterlijk, een maand lang vol literaire activiteiten in en rondom Leiden. Van musea tot boekwinkels tot jouw favoriete plekje op de bank; even draaien ze allemaal om boeken. De eerste editie van Letterlijk Leiden vond plaats van 14 november tot 19 december. In het kader van dit initiatief was in Japanmuseum SieboldHuis een boekpresentatie van het boek 'Japanse cipres' van Rinny Kooi en Davey Verhoeven geprogrammeerd. De presentatie is door omstandigheden uitgesteld tot 2022.

Speciale Japanse culturele evenementen

Jaarlijks organiseert het SieboldHuis speciale culturele programma's in samenwerking met de ambassade van Japan in Nederland waarbij wordt ingegaan op de Japanse feestdagen. Ook nodigt het SieboldHuis diverse Japanse specialisten zoals thee-meesters en ikebana-meesters uit in samenwerking met Japanse internationale instellingen. Deze activiteiten konden helaas wegens corona geen doorgang vinden.

Lezingen en workshops

In 2021 hebben naast de MuseumJeugdUniversiteit en Vriendenavond, gastsprekers lezingen gehouden over diverse onderwerpen, veelal aansluitend op de tijdelijke tentoonstelling of op een actueel onderwerp. In 2021 waren er voornamelijk online lezingen met betrekking tot de tentoonstellingen, een lezing in het kader van de samenwerking met Naturalis en Universiteit Leiden (Japanse bomen in Leiden) en diverse workshops.

Voor elke digitale lezing was een replay voor een bepaalde periode ingesteld. Zo kon een ieder, die zich voor de lezing had ingeschreven, de lezing opnieuw of alsnog bekijken. Omdat wij deze lezingen gratis hebben aangeboden, volgde er na elke lezing de mogelijkheid om te doneren. Dit is grif gedaan.

Siebold collectie conferentie

Zaterdag 18 september 2021 gaf Kris Schiermeier een presentatie over het SieboldHuis, de collectie en het tentoonstellingsprogramma 2021-2022 tijdens de internationale Siebold collectie conferentie die deels online heeft plaatsgevonden. Kuniko Forrer heeft de conferentie in Würzburg, Duitsland, bijgewoond.

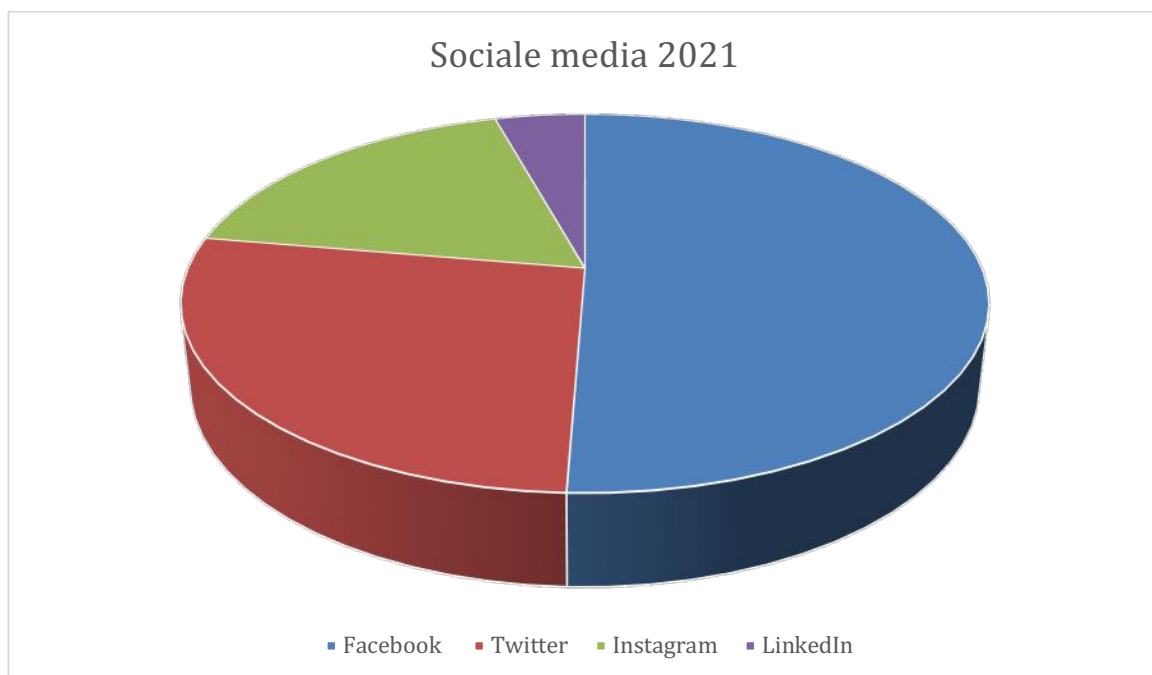
Publiciteit

De directeur, haar medewerkers en de gastconservatoren zijn veelvuldig in de media geweest zowel in Nederland (interviews voor de landelijke en lokale radiozenders, dagbladen, magazines en websites) als in België en Japan. Verder waren er interviews in tijdschriften, dagbladen en op televisie over de tentoonstellingen, de Olympische Spelen in Japan en de Japanse kunst en cultuur. Op de website, in de nieuwsbrief, op Facebook, op Instagram en Twitter werd eveneens informatie over het museum en zijn activiteiten verstrekt.

De noodgedwongen sluitingen van het museum en de daaropvolgende corona-maatregelen hebben veel gevolgen gehad voor de promotionele tentoonstellingscampagnes. Muppen- en driehoeksborden-campagnes en advertenties werden geannuleerd of verplaatst en aangepast, posters en folders werden herdrukt en de social-media campagne werd verlengd. Tijdens de sluiting van het museum werden de bezoekers bereikt door online lezingen, films en creatieve activiteiten voor thuis op de website. Op de sociale media-kanalen gaven wij achtergrondinformatie bij de tentoonstellingen of over de Japanse kunst en cultuur. Ook zijn er informatieve filmpjes, vlogs en 3D-tentoonstellingsfoto's gedeeld via de onlinekanalen. Japanmuseum SieboldHuis heeft deelgenomen aan de digitale Museumweek met #onsechtegoud, waarbij wij een digitaal tentoonstellingsbezoek aan 'De bom' en de creatieve thuisactiviteiten aangeboden hebben. De nieuwsbriefabonnees en de volgers op Instagram, Facebook en Twitter zijn in aantal toegenomen, maar het effect van corona met 25 weken sluiting, ondanks onze extra online-inspanningen, was te merken aan de afname van bezoekers voor onze website.

De Google Grants campagnes in 2021 leverden 23.770 extra vertoningen op, waarvan er 4.730 clicks naar www.sieboldhuis.org gingen. De website had 270.841 paginaweergaven, door 69.571 nieuwe gebruikers. 71% van onze website-bezoekers komt uit Nederland (Japans 8%, overige 21%). [Twitter.com/SieboldHuis](https://twitter.com/SieboldHuis) heeft 3.658 volgers. De directeur twittert ook vanuit een eigen account @Kschieermeier, haar tweets worden door 1.193 mensen gevolgd.

In 2021 had Japanmuseum SieboldHuis op Facebook 6.401 'likes' en 6.830 'followers'. Het museum is sinds 2018 ook actief op Instagram. Het account [instagram.com/sieboldhuis](https://www.instagram.com/sieboldhuis) heeft inmiddels 2.429 volgers. Op LinkedIn hebben wij 580 volgers. De nieuwsbrief werd in 2021 maandelijks naar 4.964 mensen gemaild. Via deze mailinglijst, inclusief de perslijst en genodigden voor de tentoonstellingsopeningen, heeft Japanmuseum SieboldHuis 45.367 contactmomenten met abonnees gehad.



Bij elke tijdelijke tentoonstelling werd een muppencampagne gehouden in de stad. De heropening van het museum met de tentoonstelling 'Ogata Gekkō en zijn tijdgenoten' werd extra onder de aandacht gebracht met driehoeksborden. Tijdens de tentoonstelling 'Schoonheid in detail' stond de gevel van het museum in de steigers. Dit gaf de mogelijkheid om de gevel te bekleden met het campagnebeeld op steigerdoek van 4,5 bij 7 meter. Japanmuseum SieboldHuis heeft een advertenciacampagne in het cultuurkatern van de Volkskrant, AD, Trouw en Parool geplaatst en er zijn (digitale) advertenties verschenen ter promotie van de tijdelijke tentoonstellingen. Daarnaast zijn er verspreid over het jaar artikelen en advertenties verschenen in NRC, Volkskrant Magazine, Museumtijdschrift, Kunstkrant, Collect, Margriet, Nouveau, Muze, Kunst&Museumkrant, VPRO-gids, VARA-gids, Vernissage, Art Alert, Leids Nieuwsblad en het Leidsch Dagblad. Ook werd er een prent van Ogata Gekkō uitgelicht in het Volkskrant Magazine item 'Oog voor detail' en kreeg de tentoonstelling een 4 ●●●● recensie in de NRC.

Er zijn gerichte acties ingezet om de tentoonstellingen onder de aandacht van de beoogde doelgroepen te brengen. De tentoonstellings-folders en -posters werden verspreid bij de Leidse musea en culturele instellingen. Met NS-Onderweg werd er via RailTV op de digitale schermen in de intercity's op 5162 schermen in 363 treinen, om de vijf minuten het item van 'Ogata Gekkō en zijn tijdgenoten' getoond van maandag 28 juni t/m zondag 4 juli tussen 00.00 - 14.00 uur en van maandag 2 t/m zondag 8 augustus tussen 00.00 - 14.00 uur. Hiermee werden zo'n vijf miljoen reizigers per week bereikt en werd de tentoonstelling ook gedurende de tentoonstellingsperiode onder de aandacht van de treinreizigers gebracht. Daarnaast zijn wij een samenwerking aangegaan met My Daily Shot of Culture waarbij er meerdere cultuurvlogs zijn gemaakt over Japanmuseum SieboldHuis en de tentoonstelling 'Ogata Gekkō en zijn tijdgenoten'. Met deze samenwerking hebben we een nieuwe doelgroep via de kanalen van My Daily Shot of Culture bereikt, met een totaal bereik van 14.572 personen. Hiervan zijn er 5.050 via Facebook, 6.810 op Instagram en 1.712 op YouTube bereikt via de kanalen van My Daily Shot of Culture. Deze aantallen zijn niet meegenomen in eerdergenoemde aantallen van het bereik op onze kanalen. Sinds november is Japanmuseum SieboldHuis zichtbaar op MuseumTV. MuseumTV is een videoplatform dat kunst, cultuur en design digitaal tot leven brengt. Directeur Kris Schiermeier geeft op dit platform in een mini-documentaire een rondleiding door het museum.

De mini-documentaire op MuseumTV heeft de video 9.531 impressies opgeleverd. Het organisch bereik op Instagram was 1.486 en op Facebook 1.838 mensen. De betaalde social mediacampagne had een bereik van 3.287 met 4.287 weergaven. De MuseumTV-nieuwsbrief waarin ons item was opgenomen, is verzonden aan 10.317 abonnees en is door 4.994 ontvangers geopend. Uiteindelijk hebben 662 van hen doorgeklikt naar onze mini-documentaire.

In samenwerking met de Leidse musea en Leiden Marketing is er een gezamenlijke cultuurscampagne gestart die wegens de sluiting van de musea van 2020 doorliep in 2021. De tentoonstelling 'Ogata Gekkō' kreeg via deze gezamenlijke campagne aandacht in Nouveau, Flair en de Margriet. Ook zijn er in samenwerking met Leiden Marketing twee stadsgidsen met plattegrond ontwikkeld en die zijn verspreid op culturele en toeristische locaties. Japanmuseum SieboldHuis werd ook meegenomen in de campagne 'Trakteer jezelf op Leiden'. Het SieboldHuis steunde de Leidse horeca met een paginagrote advertentie in het kookboek 'De Leidse Gastronomie Thuis' aangevuld met een vermelding op de website en via sociale media. De tentoonstellingen en activiteiten werden gepubliceerd op visitleiden.nl en in de Uitagenda die op culturele locaties in Leiden gedistribueerd werd. Ook in 2021 reed de SieboldHuis City-Shuttle bus door de stad.



Onderhoud

In 2021 is er door de eigenaar van het pand, het Rijksvastgoedbedrijf, een grondige onderhoudsbeurt uitgevoerd aan het schilder- en houtwerk van de kozijnen.

De achter/invaliden-ingang van het museum en de lopers op de eerste en tweede verdieping zijn vervangen. Ter geluidsdemping zijn er panelen in de kantoren geplaatst.

Het project voor de vervanging van de brandmeld- en ontruimingsinstallatie is opgestart in het najaar. De uitvoering zal plaatsvinden rond juni 2022, tussen twee tijdelijke tentoonstellingen.

ICT

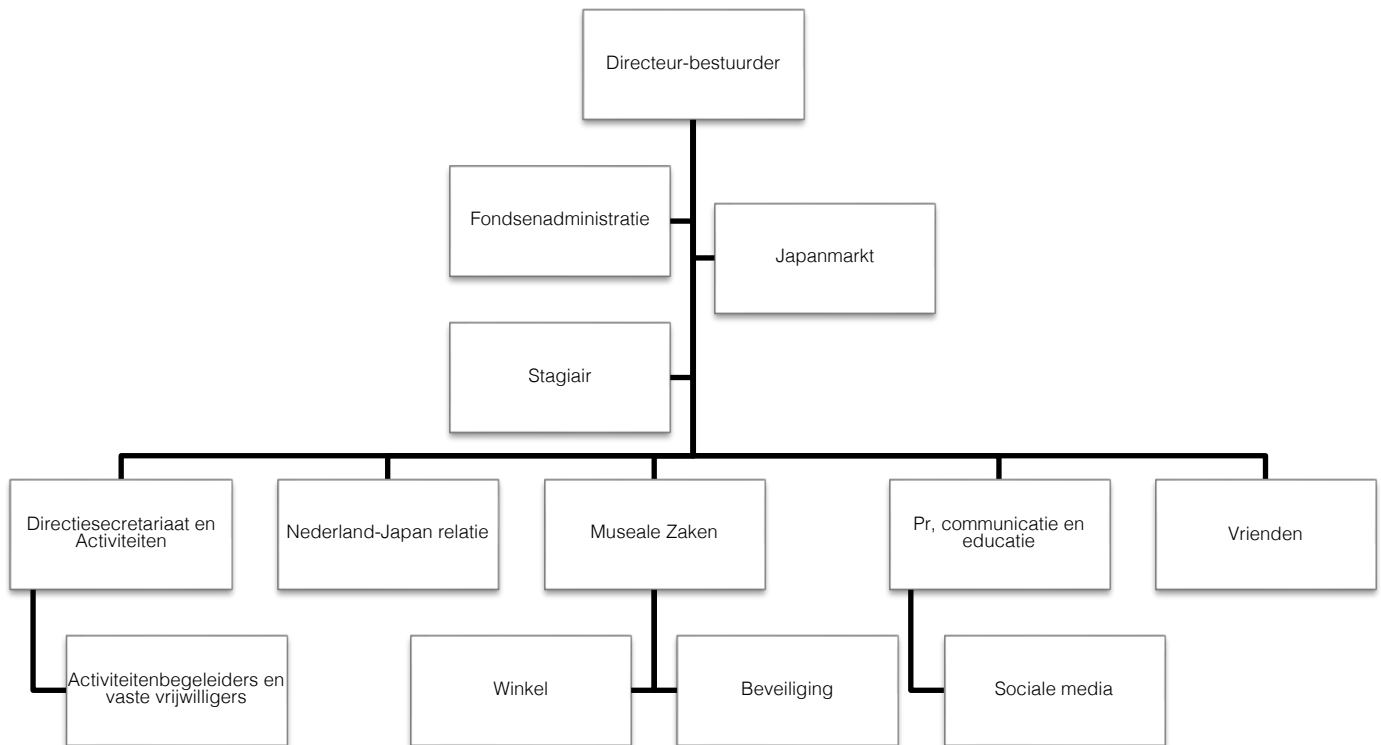
De migratie naar de cloud die eind 2020 is gestart, is afgerond in 2021.

De website hebben we uitgebreid met een collectiedatabase voor de Japanmuseum SieboldHuis collectie.



Personeel en organisatie en talentontwikkeling

Organigram 2021



- Personeelsbezetting in 2021 van 27 (parttime) medewerkers waarvan 12 mensen (5,9 fte) op de Stichting Japanmuseum SieboldHuis. Zeven functies worden extern ingehuurd (vier museum/workshopdocenten, een boekhouder, een beveiliging en een schoonmaker) Ook zijn er acht vaste vrijwilligers voor redactiewerk, vertalingen en ikebana. In 2021 is er een nieuwe functie gecreëerd van coördinator sociale media (0,22 fte).
- De vrijwilligers voor de Japanmarkt en de Museumnacht zijn dit jaar niet ingezet. Wel was er een speciale vrijwilliger die meegeschreven heeft aan de teksten voor de Panoramakamer.
- In 2021 was er wegens corona geen mogelijkheid tot plaatsing van stagiair(e)s.
- Gemiddeld jaarverzuimpercentage SieboldHuis 2021: 0,23% (wegens langdurige uitval van een winkelmedewerker vanaf 14 november).
- Vervulde vacatures in 2021: twee vacatures (winkelmedewerker en coördinator sociale media).

Governance Code Cultuur

Japanmuseum SieboldHuis past de Governance Code Cultuur toe.

De Stichting Japanmuseum SieboldHuis, gevestigd te Leiden, wordt sinds 2009 bestuurd volgens het 'raad-van-toezicht-model' waarbij het bestuur is belegd bij de directeur-bestuurder tevens voorzitter van het bestuur en de algemeen directeur van Naturalis is vanaf 1 juli 2019 (qualitate qua) medebestuurder geworden. Hieronder geven we aan hoe Japanmuseum SieboldHuis in 2021 voldoet aan de principes en aanbevelingen van de Governance Code Cultuur (hierna: de Code).

Principe 1: De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren.

De doelstelling van de stichting luidt conform artikel 3, lid 1 en 2 van de statuten: “Het presenteren van (museale) collecties met betrekking tot de Japanse kunst, cultuur, natuur en wetenschap, in het bijzonder de Leidse Siebold-collectie, alsmede het versterken van de band tussen Nederland en Japan door middel van het exploiteren van Japanmuseum SieboldHuis als museum en informatiecentrum. De stichting beoogt haar doel te bereiken door onder meer: het organiseren van permanente en tijdelijke tentoonstellingen; het beheren van een informatiepunt Nederland-Japan; het organiseren van culturele en andersoortige activiteiten; samenwerking met andere Nederland-Japanse culturele, wetenschappelijke en economische instanties, zulks in het bijzonder in samenwerking met de stakeholders Stichting Naturalis Biodiversity Center, Museum Volkenkunde, de Universiteit Leiden en de gemeente Leiden; samenwerking met Japanse organisaties die zich bezighouden met onderzoek naar en presentatie van de Japans-Nederlandse betrekkingen.”

Principe 2: De organisatie past de principes van de Governance Code Cultuur toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan ('pas toe én leg uit'). De organisatie volgt de aanbevelingen op en wijkt daar alleen gemotiveerd van af ('pas toe óf leg uit').

- Het bestuur en de raad van toezicht onderschrijven de principes en aanbevelingen zoals beschreven in de Governance Code Cultuur en passen deze toe.
- De manier waarop Japanmuseum SieboldHuis de principes toepast, sluit aan bij de doelstelling, aard en omvang van de organisatie. De Code is besproken in een vergadering van de raad van toezicht en de directie. Wanneer het SieboldHuis afwijkt van een principe of een praktijkaanbeveling, wordt daarvan in het bestuursverslag melding gemaakt.
- In het bestuursverslag wordt gemeld dat het SieboldHuis de Code toepast en worden eventuele wijzigingen op het gebied van de governance gemeld.
- De informatie over de toepassing van de Code staat op de website.

Principe 3: Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.

- De raad van toezicht vergewist zich van de onafhankelijkheid van zijn leden. Dit gebeurt in ieder geval bij (her)benoeming.
- Nevenfuncties van de leden van de raad van toezicht en de directie worden in het jaarverslag vermeld.
- De Reglementen van de raad van toezicht en de directie bevatten bepalingen over hoe wordt omgegaan met (mogelijke) belangenverstrengeling.
- In het verslagjaar deden zich geen besluiten voor waarbij sprake was van tegenstrijdige belangen.
- Het SieboldHuis verstrekt aan de leden van de raad van toezicht en de directie geen persoonlijke leningen, garanties e.d.
- Er zijn geen verplichtingen aangegaan met aan de leden van de raad van toezicht of directie gelieerde partijen.
- Wij hanteren de gedragscodes Governance Code Cultuur en de ICOM Code of Ethics.
- Tegen fraude zijn verschillende maatregelen van kracht. Zie hiervoor de risicoparagraaf.
- Jaarlijks wordt in de RvT een overzicht geactualiseerd van relevante nevenfuncties van de leden, waarbij ook wordt gekeken naar het risico op belangenverstrengeling.

Principe 4: Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar.

- Er is een samenwerkingsovereenkomst tussen het SieboldHuis en Naturalis die is goedgekeurd door de raad van toezicht. Hierin staan de taken van de bestuursleden vermeld.
- De directie vergadert in principe viermaal per jaar met de raad van toezicht. Wanneer daartoe aanleiding is, wordt vaker vergaderd. De afspraken over inhoud, frequentie en informatievoorziening van de raad van toezicht zijn vastgelegd in het Directiereglement en het Reglement raad van toezicht.
- De raad van toezicht heeft een Reglement waarin de taken, verantwoordelijkheden en werkwijze zijn vastgelegd. In de financiële verantwoording wordt een bericht van de raad van toezicht opgenomen waarin de raad rapporteert hoe hij invulling heeft gegeven aan zijn taken en verantwoordelijkheden.
- Er is buiten de vergaderingen frequent contact tussen de raad van toezicht en de directeur-bestuurder en tussen de beide bestuursleden.

Principe 5: Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.

- De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding en de resultaten van de organisatie.
- Medewerkers kunnen onregelmatigheden melden.

Principe 6: Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.

- Het SieboldHuis hanteert een risicomodel dat periodiek wordt geactualiseerd en besproken met de raad van toezicht. In de jaarrekening wordt verslag gedaan van het systeem van risicobeheersing en controle.

Principe 7: De raad van toezicht voert zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.

- De raad van toezicht vergadert minimaal viermaal per jaar met de directie. Wanneer daartoe aanleiding is, wordt vaker vergaderd.
- Er is buiten de vergaderingen frequent contact tussen de raad van toezicht en de directeur-bestuurder en de medebestuurder.
- De voorzitter en een ander lid van de raad van toezicht (renumeratiecommissie) voeren jaarlijks een gesprek met de directeur-bestuurder over haar functioneren.

Principe 8: De raad van toezicht is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.

- De raad van toezicht bestaat uit minimaal zeven en maximaal negen leden.
- In zijn profielschets heeft de raad van toezicht beschreven welke eisen worden gesteld aan de samenstelling van de raad, zodat hij zijn werk naar behoren kan doen. Aan de leden worden algemene eisen gesteld waaraan alle leden moeten voldoen. Daarnaast zijn er specifieke eisen op het gebied van kennis en deskundigheid die aan de individuele leden worden gesteld.

- Herbenoemingen van leden zijn geen automatisme. Bij iedere herbenoeming wordt een afweging gemaakt, mede op basis van de profielschets.
- De maximale zittingstermijn van de leden van de raad van toezicht is zeven jaar. Er is een rooster van aftreden dat wordt opgenomen in het jaarverslag.
- Er is een introductie/ kennismaking voor nieuwe leden van de raad van toezicht in de vorm van een gesprek en een rondleiding.
- De raad brengt jaarlijks een werkbezoek aan de stichting.

Code Culturele Diversiteit en inclusie

De directie, medewerkers en raad van toezicht van Japanmuseum SieboldHuis vinden meerstemmigheid en inclusie waardevol en belangrijk. Zij zetten zich vol in, met de beschikbare middelen die het SieboldHuis voorhanden heeft, om inclusiviteit bij activiteiten en publieksprogramma's, personeel, partners en publiek te waarborgen.

Iedereen moet zich welkom kunnen voelen bij het SieboldHuis, of je er nu werkt, als bezoeker komt of met ons samenwerkt.

Fair Practice Code

Japanmuseum SieboldHuis geeft invulling aan het werkgever- en opdrachtgeverschap conform de waarden van de Fair Practice Code. De stichting hanteert de museum-cao en past deze toe. Wij hanteren de wettelijke aanbestedingsregels en bij opdrachtverlening worden altijd heldere en eerlijke contracten afgesloten, waarbij expliciete afspraken worden gemaakt over eigenaarschap, bronvermelding en rechtenafracht. Wij hanteren per aard van het werk altijd een passende arbeidsrelatie. De inzet van flexibele arbeidsrelaties is beperkt. Inzet van vrijwilligers is een welkome aanvulling op de personele capaciteit en wordt niet ingezet ter vervanging van betaald werk. Het SieboldHuis investeert in ontwikkeling van haar medewerkers.

Bezoldiging /WNT

Het beloningsmaximum conform WNT-norm voor 2021 is € 209.000. Noch het salaris van de directeur-bestuurder, noch dat van enige andere medewerker van de stichting, overstijgt de WNT-norm.

Risicomanagement

De stichting dient een algemeen belang, wordt merendeels met publiek geld gefinancierd en heeft een wettelijke taak. Tegelijk wordt verwacht dat we ondernemend zijn, met het doel om a) de publieke investering maximaal te laten renderen en b) voldoende inkomsten te verwerven om onze doelstellingen te kunnen realiseren. Wij maken dan ook een bewuste afweging tussen de (publieke en commerciële) doelstellingen en de risico's die we bereid zijn te nemen om de doelstellingen te bereiken. Dit continue proces hebben we verankerd in ons risicomanagementbeleid.

Uitgangspunten van het risicomanagementbeleid:

- het afwegen van risico's is structureel onderdeel van de planning- en controlecyclus;
- we hebben systemen van risicobeheersing en interne controle ingericht. Deze dienen om

significante risico's te identificeren, realisatie van doelstellingen te bewaken en naleving van wet- en regelgeving te waarborgen;

- de directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de systemen van risicobeheersing en interne controle en de werking ervan;
- de directeur-bestuurder is eindverantwoordelijk voor de risicobereidheid: het bepalen van wat acceptabel is bij de (mate van de) risico's die genomen worden.

Risicoacceptatie

De risicoacceptatie verschilt per doelstelling en risicocategorie. De risicogrenzen zijn vastgelegd in verschillende beleidsdocumenten.

Risicocategorie	Risicobereidheid	Toelichting
Strategisch	Gematigd	Strategische risico's worden zorgvuldig afgewogen. We zoeken steeds de balans tussen onze maatschappelijke functie (lage risico-acceptatie) en onze commerciële ambities (hogere risico-acceptatie).
Operationeel	Laag	Onze kerntaak is gericht op het presenteren van (museale) collecties met betrekking tot de Japanse kunst, cultuur, natuur en wetenschap, in het bijzonder de Leidse Siebold-collectie, alsmede het versterken van de band tussen Nederland en Japan door middel van het exploiteren van Japanmuseum SieboldHuis als museum en informatiecentrum. Risico's die de continuïteit in gevaar kunnen brengen willen we zoveel mogelijk inperken. Op het gebied van veiligheid en beveiliging van museumbezoekers, werknemers en gasten willen we risico's zoveel mogelijk vermijden. Hetzelfde geldt ten aanzien van de collectie.
Financieel	Zeer laag	Als het gaat om financiële risico's staan wij voor een stabiel beleid met minimale en beheersbare risico's teneinde een solide financiële positie te waarborgen en te allen tijde correcte besteding van publiek geld te kunnen verantwoorden.
Compliance	Nul	Op het gebied van compliance met wet- en regelgeving hanteren wij geen tolerantie en streven we naar volledige compliance. We hebben daarbij speciale aandacht voor wet- en regelgeving op het gebied van veiligheid en beveiliging, milieu, aanbestedingen en privacy/informatiebeveiliging.

Beheersing- en controlesysteem

Risicomanagement is een vast onderdeel van onze financiële en operationele planning- en controlecyclus. In dit verband wordt jaarlijks (jaarverslag) en per kwartaal (rapportage van de directeur met budgetoverzichten) gerapporteerd aan de raad van toezicht.

Verantwoordelijkheden

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de interne risicobeheersing. De raad van toezicht houdt daarop toezicht en betreft daarbij het oordeel van de externe accountant.

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement en legt hierover in de kwartaalrapportage verantwoording af.

Extern vindt toezicht en monitoring plaats door het ministerie van OCW op de uitvoering van de prestaties conform de besteding van de verleende subsidie in het kader van de Erfgoedwet.

Gelet op bovenstaande zijn we van oordeel dat de systemen van risicobeheersing en interne controle een redelijke mate van zekerheid geven over de financiële verslagleggingsrisico's en dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat.

Belangrijkste risico's

Strategische risico's

1. Verandering in de bezoekaantallen, Beheersmaatregelen tegenvallende inkomsten

Onverwachte veranderingen in bezoekaantallen kunnen leiden tot een tekort of overschot aan capaciteit en aan directe inkomsten. Ook kan het invloed hebben op de afspraken met het ministerie van OCW en zo ook op de subsidie. Verder heeft het risico invloed op relaties met sponsors en fondsen. Structurele bijdragen komen van de gemeente Leiden en de Universiteit Leiden. Deze inkomsten hebben een aanmerkelijk aandeel in de directe inkomsten. Dit geldt ook voor de inkomsten van bedrijfssponsors. Voor beide geldt dat de bijdragen structureel zijn voor een beperkte periode, lopend van drie tot vijf jaren met uitzicht op verlenging. Projectsubsidies, met name voor tentoonstellingsprojecten, vormen een belangrijke component van de eigen inkomsten. Deze kunnen fluctueren per jaar.

We onderhouden intensief contact met de relevante stakeholders, met name OCW, samenwerkingspartners, fondsen en sponsors. Op basis van jarenlange ervaring worden bezoekaantallen aan de hand van scenario's ingeschat.

De organisatie van de publieksbegeleiding en educatie is erop ingericht om mee te kunnen bewegen met afname of groei van aantallen. We begroten terughoudend, bij voorkeur op basis van ervaringscijfers.

Eventueel grijpen we - na analyse – in, door: intensiveren van de (marketing)inspanning om de resultaten te verbeteren en/of te besparen op de kosten. In het geval dat de inkomsten structureel achterblijven, kan de keuze ook zijn om een activiteit te beëindigen. De uitvoering van de projecten wordt bijgesteld al naar gelang de externe subsidie die is toegekend. De liquiditeit van de projectsubsidies wordt niet aangesproken voor andere doeleinden.

2. Politiek	Beheersmaatregelen
De afhankelijkheid van de subsidie van de rijksoverheid is groot. Politieke besluitvorming brengt risico's met zich mee t.a.v. uit te voeren taken, te behalen resultaten en hoogte van en voorwaarden voor subsidie. Met de toekenning van subsidie in het kader van de Erfgoedwet (en langjarige bekostiging vanaf 2021) is de gevoeligheid voor dit risico afgenomen maar de hoogte van de subsidie is vooralsnog te laag om het SieboldHuis in een optimale vorm te laten voortbestaan. Het risico is dat Japanmuseum SieboldHuis te maken krijgt met de effecten van een negatief oordeel van publieke en politieke opinie op het bereikte resultaat in relatie tot de hoeveelheid subsidie.	Participatie in overlegorganen/ discussies. In contact blijven met stakeholders. Monitoren van (politieke) besluitvormingstrajecten en ontwikkelingen op wetgevingsgebied. Gebruik maken van bezwaarprocedures. Gesprekken over beleid met de minister, het departement en ook met de Museumvereniging. Invloed van de Japanse contacten aanwenden.
3. ICT-infrastructuur en informatie	Beheersmaatregelen
IT-systemen en -applicaties zijn in groeiende mate een strategische asset. Achterblijvende doorontwikkeling, storingen in of uitval van bedrijfskritische IT-systemen en ongeoorloofde toegang zouden onze bedrijfsvoering en onze reputatie negatief kunnen beïnvloeden. Dit risico neemt toe naarmate we onze ambitie om onze digitale capaciteiten uit te breiden gaan uitvoeren.	Het bestaande systeem wordt getoetst en beheerd door Pro Warehouse. Zij zorgen voor de ondersteuning en het beheer van de Apple computers.
4. Internationale samenwerking	Beheersmaatregelen
Het versterken van de band tussen Nederland en Japan door middel van het exploiteren van Japanmuseum SieboldHuis als museum en informatiecentrum is een belangrijke doelstelling. Waar mogelijk wordt er samengewerkt met Japanse (museale) instellingen maar ook met andere landen waar Siebolds collectie wordt beheerd en getoond. De betrokken internationale groep van Sieboldinstellingen is sterk geëngageerd, maar de instellingen zijn qua samenwerking wel in hoge mate afhankelijk	Bijstellen ambities indien nodig.

van diverse rijksoverheden of private fondsen.

5. Positionering

Beheersmaatregelen

De positionering van het SieboldHuis als het Japanmuseum van Nederland is van belang voor het slagen van de strategie. Risico's op te lage bekendheid en een verkeerd imago belemmeren de ontwikkeling van het museum.

Actieve positionering van het SieboldHuis als Japanmuseum door interne en externe communicatie. Indien financieel mogelijk, structureel onderzoek naar imago en monitoring van vermeldingen in de media.

Operationele risico's

Operationele risico's betreffen de assets, human resources, ICT en leveranciers. In het algemeen worden deze risico's beheerst door middel van verzekeringen en kredietwaardigheidschecks.

6. Veiligheid en beveiliging, fraude

Beheersmaatregelen

Er zijn veel zaken die risico opleveren voor de gezondheid van medewerkers, bezoekers en omwonenden. Naast algemene risico's op bijvoorbeeld brand, overstroming en instorting, gelden bij het werken in en met of bezoeken van tentoonstellingen en collectiemateriaal specifieke risico's.

In het bijzonder voor de collectie, maar ook voor de overige spullen geldt een risico op ontvreemding.

En er is een risico op fraude.

Arbo-systematiek veiligheidszorg.
Trainingen en oefeningen.
Noodplannen en -procedures.
Veiligheidsscans.
Verzekeringen.
Veiligheidsvoorzieningen.

7. Personeel

Beheersmaatregelen

Leiderschap & sturing: risico dat het bestuur onvoldoende voor zijn taak is toegerust.
Competenties: risico dat de medewerkers niet over de passende kennis en/of vaardigheden beschikken.

Cultuur: risico dat de medewerkers zich niet houden aan algemeen geldende ethische normen en/of de doelstellingen van de organisatie.

Raad van toezicht.
Klokkenluidersregeling.
Performance managementcyclus.
Functiebeschrijving en -waardering.
Managementontwikkeling.
Ethische codes ICOM.

Financiële risico's	Beheersmaatregelen
Japanmuseum SieboldHuis heeft te maken met marktrisico, prijsrisico en liquiditeitsrisico.	Er wordt een weerstandsvermogen aangehouden met een omvang van 1 jaar bezoekersinkomsten. Deze bestaan uit de entree-inkomsten en de brutomarge van de winkelinkomsten. Ook is het in het geval van tegenvallers mogelijk om beoogde investeringen te temporiseren, waardoor liquiditeit wordt vrijgespeeld.

Risico's ten aanzien van wet- en regelgeving (compliance) en integriteit	Beheersmaatregelen
Wetgeving die het beheersingskader vormt, betreft voornamelijk Nederlands recht. Het niet voldoen aan de wet- en regelgeving kan schadelijk zijn voor de reputatie en negatieve operationele of financiële gevolgen hebben. Hierbij specifiek aandacht voor aanbestedingen, veiligheid/beveiliging en privacy/informatiebeveiliging. Een gebrek aan integriteit en verantwoord zakelijk gedrag kan schadelijk zijn voor onze reputatie en leiden tot schending van wet- en regelgeving.	Hanteren van de gedragscodes Governance Code Cultuur en de ICOM Code of Ethics Klokkenluidersregeling. Tegen fraude zijn de volgende maatregelen van kracht: Administratieve organisatie (drietrapssysteem qua betalingen); Meerjarig kasstroomoverzicht; Frauderapportage; Factuur fiatteersysteem;

Gevoeligheidsanalyse

Risico	Waarde	Resultaat	Verandering	Effect	Impact op	Aannames
1, 5,6	Aantal bezoekers	16.088	+/- 1%	160	Resultaat	Gemiddelde totale inkomsten uit kaartverkoop per bezoeker € 4,46 bij gelijkblijvende kosten. Bezoekaantal 2021.
3, 6	Bedrijfslasten	€ 887.327	+/- 1%	€ 8.873	Resultaat	Totale bedrijfslasten 2021 exclusief afschrijvingen.
4, 7	Project funding tentoonstelling en activiteiten	€ 112.187	+/- 1%	€ 1.121	Omzet	Extern gesubsidieerde en gesponsorde tentoonstellings-projecten en inkomsten activiteiten (evenementen, schenkingen, verhuur kantoorruimte).

1, 2	Subsidie Ministerie OCW/EK	€ 306.239	+/- 1%	€ 3.062	Resultaat	Subsidiepeil 2021, exclusief de aanvullende subsidie inzake COVID- 19.
1,2	Subsidie Gemeente Leiden	€149.495	+/- 1%	€1.494	Resultaat	De overeenkomst (UVOK) loopt tot en met 31 december 2023.
1,2	Subsidie Universiteit Leiden	€34.034	+/- 1%	€3.403	Resultaat	De samenwerkings- overeenkomst loopt tot en met 31 december 2025.

Risicomanagement in 2021 en verder

Er was in 2021 geen sprake van bouw- of renovatieprojecten of anderszins zaken die vanwege de omvang en complexiteit grote risico's met zich meebrengen. Wel is in 2021 na inspectie geconstateerd dat de brandmeldinstallatie (BMI) en de ontruimingsalarminstallatie (OAI) sterk verouderd zijn en dat er geen vervangende onderdelen meer verkrijgbaar zijn. Een goed functionerende BMI en OAI zijn voor een museum essentieel. Om de kosten behapbaar te houden wordt de bestaande infrastructuur gehandhaafd. De installaties worden door het Rijksvastgoedbedrijf gebracht op het wettelijk vereiste niveau. De uitvoering van werken, leveringen en diensten wordt aanbesteed. Het beoogde resultaat is dat de gecertificeerde brandmeldinstallatie en de ontruimingsalarminstallatie in 2022 zijn vervangen en weer voldoen aan de norm. De geraamde investeringskosten (all-in) zijn: € 105.000. De gerealiseerde kosten tot aan het projectinitiatiemoment (PID) zijn geweest: € 3.815,50. BMI, OAI en PID worden bekostigd uit de voorziening groot onderhoud.

Het tekort (€120.000) dat er in 2022 in de begroting dreigt te ontstaan zal in mindering worden gebracht op het in 2021 gevormde bestemmingsfonds COVID-19. Maar het spreekt voor zich dat de directeur er alles aan zal doen om te zorgen dat er in 2022 zo min mogelijk aanspraak moet worden gedaan op de algemene reserve door sponsors/en fondsen te werven, ruimtes te verhuren en allerlei activiteiten te organiseren indien dat mogelijk is door COVID-19.

Directieverklaring

De directie verklaart dat, voor zover bekend:

- de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en de resultaten van Japanmuseum SieboldHuis;
- het jaarverslag een getrouw beeld geeft van de toestand op de balansdatum en de gang van zaken gedurende het boekjaar;
- in het jaarverslag de voornaamste risico's waarmee Japanmuseum SieboldHuis wordt geconfronteerd zijn beschreven.

4. Begroting 2022

De aangepaste begroting over 2022 is vastgesteld door de raad van toezicht van Stichting Japanmuseum SieboldHuis op 22/03/2022.

Stichting Japanmuseum SieboldHuis, Leiden

Lasten 2022	Budget
1. Personeel	€374.000
2. Afschrijvingen	€35.000
3. Huisvesting	€285.785
4. Activiteiten	€167.199
5. Marketing, Pr en educatie	€100.000
6. Overige kosten	€100.100
Totaal	€1.062.084
Baten 2022	Budget
1. OCW en Partners	€580.934
2. Andere inkomsten	€359.150
3. Vrijval investeringssubsidie	€2.000
4. Rente	-
Totaal	€942.084
Saldo van baten en lasten	€120.000 (-/-)
Resultaatbestemming	
Mutatie bestemmingsfonds steunpakket Covid-19	€120.000
Totaal	NIHIL